

การสื่อสารระหว่างประเทศและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช
International and intercultural communication
in Great King Naresuan Period

พินิตา จงสุขสมสกุล*
pinitta@gmail.com

บทคัดย่อ

บันทึกประวัติศาสตร์ในแผ่นดินสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชมีปรากฏหลักฐานอยู่มากมาย ซึ่งยังไม่ได้รับการกล่าวขานมาจนกระทั่งปัจจุบันในรูปแบบภาพยนตร์และสื่อมวลชนต่างๆ และโดยส่วนใหญ่จะเน้นไปทางด้านการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การเอาชนะศัตรู การขยายอาณาเขตดินแดน หรือในมิติทางด้านสุขภาพ วัฒนธรรม ภาษา และศาสนา มีเอกสารที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศถึงแสนยานุภาพของสมเด็จพระนเรศวรอยู่เช่นเดียวกันโดยจะเป็นการนำเอามาใช้เพื่อการอ้างอิงเป็นหลักฐานเพิ่มเติมในส่วนองประเด็นสำคัญต่างๆ สำหรับในแขนงการสื่อสารระหว่างประเทศยังไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนทำให้ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์มุมมองภารกิจของพระองค์ด้านการทูตที่ต้องอาศัยทักษะทางการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ เนื่องจากในยุคสมัยนั้นเทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่ได้พัฒนาให้ทันสมัยและรวดเร็วอย่างเช่นในปัจจุบัน ไม่เพียงเท่านั้น การสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้าน ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อเบื้องหลัง ย่อมเป็นอุปสรรคสำคัญที่จะทำให้พระองค์ทรงพาลานุภาพอีกด้านที่ยิ่งใหญ่เพื่อสานสัมพันธ์ไมตรีกับบุคคลทั่วโลกที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับประเทศสยามในครานั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาประวัติศาสตร์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวร วิเคราะห์วิธีการสร้างความสัมพันธ์และกระบวนการสื่อสารระหว่างประเทศในช่วงเวลาปกครองของพระองค์และเพื่อหาแบบแผนการสื่อสารระหว่างประเทศในช่วงเวลาที่เทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยและนำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกในสมเด็จพระนเรศวรผ่านมิติการสื่อสารระหว่างประเทศ

คำสำคัญ: สมเด็จพระนเรศวร, การสื่อสารระหว่างประเทศ, ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (PhD) ประจำคณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

The Memoirs of King Naresuan's period has enormous evidences and has been distributed in various formats in mass media. Almost all of them, whether in Thai language or others, cover his brave heart, defeat of enemies, expansion of border, as well as his influence on healthcare, language education and religious acts. Nonetheless, personal communication is sometimes understood differently between people who share different backgrounds, cultural practices and religious beliefs. King Naresuan felt challenged by these factors and it let him to investigate and to create an understanding of how to communicate with different parties, resulting in good relations with everyone. The objective of this qualitative study is to find and identify a pattern of international communication in the low – technology period of King Naresuan, derived from secondary data about him which involve diplomatic and personal communications with international partners. According to international communication, intercultural communication and communication process are being used to explain the context of e.g. political texts, and poses the questions; what was important? To whom is it important? For what is a purpose? The results show that ancient people mitigating circumstances while looking for new land and resources, the main reasons for war, had a diplomatic and soft approach – e.g. marriage, offering of souvenirs and so on. Their international communications abilities are one of the success factors strengthening their power, keeping dependent landlords under their control.

Keywords: King Naresuan, International Communication, International relationship, Inter – cultural communication.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สมเด็จพระนเรศวรและพระนเรศวรีเป็นพระนามที่ก้องเกียรติภูมิไปทั่วแผ่นดินสยาม ทั้งในด้านเอกสาร และสื่อสารมวลชน ต่างขนานนามท่านอย่างสมพระเกียรติ แต่โดยส่วนใหญ่ จะเน้นมุมมองไปที่พระราชกรณียกิจด้านการทหาร การสงครามและชัยชนะ ที่พระองค์ทรง ดำเนินอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งที่จริงแล้วในช่วงระยะเวลาของพระองค์ท่านนั้นมีเหตุการณ์และ เรื่องราวประกอบด้านอื่นๆ อีกมากมาย ทั้งทางด้านสุขภาพ ด้านการสาธารณสุข ด้านการทำนุ บำรุงศิลปวัฒนธรรมศาสนาและที่น่ายินดีอย่างมากคือภารกิจของพระองค์ด้านการทูต ที่ต้อง อาศัยทักษะทางการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ เนื่องจากในยุคสมัยนั้นเทคโนโลยีการ สื่อสารยังไม่ได้พัฒนาให้ทันสมัยและรวดเร็วอย่างเช่นในปัจจุบัน ไม่เพียงเท่านั้นการสื่อสาร ระหว่างบุคคลที่มีความแตกต่างทางด้าน ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อเบื้องหลัง ย่อม เป็นอุปสรรคสำคัญที่จะทำให้พระองค์ทรงพาลานุภาพอีกด้านที่ยิ่งใหญ่ เพื่อสานสัมพันธ์ไมตรี กับบุคคลทั่วโลกที่เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับประเทศสยามในครานั้น

คาบอกล่าของวัน วิไล (อ้างถึงใน อุษา สุวรรณประเทศ, 2552, น.190) พบว่า สมเด็จพระนเรศวรทรงนิยมชาวต่างประเทศโดยเฉพาะชาวฮอลันดา ไม่เพียงเท่านั้นพระองค์ยัง ส่งคณะทูตและพระราชสาสน์ไปถวายเจ้าชายมอริส (Mauritius) แห่งราชวงศ์ออเรนจ์ ที่ ประเทศเนเธอร์แลนด์ด้วย ลักษณะของความสัมพันธ์ทางการทูตเช่นนี้เป็นที่น่ายินดีว่า คณะ ทูตและพระราชสาสน์ของพระองค์ที่ส่งไปนั้นเป็นภาษาใด และในช่วงเวลาดังกล่าวบุคคลที่ เกี่ยวข้องเรียนรู้การใช้ภาษาต่างๆ ได้อย่างไร จากใคร?

ในขณะที่ความสัมพันธ์ทางการทูตนั้นยังมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจวัฒนธรรมต่างๆ ของชาว ต่างประเทศซึ่งไม่เหมือนกัน สอดคล้องกับทัศนะในเอกสารของคิกฤทธิ์ ปราโมช (อ้างในเล่ม เดียวกัน, น.191) ที่ยกย่องพระนเรศวรว่า ทรงเป็นสุภาพบุรุษอย่างเต็มตัว ทรงเคารพ ขนบธรรมเนียมของคนชาติอื่นและยอมให้ฝรั่งเข้าเฝ้าตามธรรมเนียมของตน นับได้ว่าเป็น พระมหากษัตริย์ในทวีปเอเชีย โดยพระองค์ไม่คิดว่าจะเป็นการเสียพระเกียรติยศ อีกทั้งยังทรง ให้ราชทูตไทย เข้าเฝ้าพระราชอาคันตุกะของยุโรปโดยการหมอบกราบเช่นชนบประเพณีไทย ทำให้ ฝรั่งมองว่าการปฏิบัติเช่นนี้เป็นการยกย่อง ให้เกียรติคณะทูตของยุโรป ในขณะที่เดียวกันสยาม ยังคงรักษาขนบประเพณีของตนแม้ในต่างแดนมากกว่าการดูถูกดูแคลนว่าการหมอบกราบคือ ความเกรงกลัวของสยามในเวลานั้น

ไม่เพียงเท่านั้นในประวัติศาสตร์ราชวงศ์หมิงฉบับหลวง จดหมายเหตุประจำรัชกาล จักรพรรดิเสินจงแห่งราชวงศ์หมิง ยังแสดงให้เห็นความช่วยเหลือทางการรบของพระองค์ที่ ให้กับประเทศจีน โดยอาสาส่งทหารไปช่วยบุกประเทศญี่ปุ่นโดยกองทัพทางเรือที่เป็นการแสดง ให้เห็นแสนยานุภาพแผ่นดินแดนญี่ปุ่นจะอยู่ไกลและต้องข้ามแม่น้ำ ข้ามทะเล ทหารในแผ่นดิน สมเด็จพระ นเรศวรก็สามารถอาสาเข้าไปช่วยรบได้ (อ้างถึงในอุษา สุวรรณประเทศ เล่มเดียวกัน, น.53)

ยุคการล่าอาณานิคม (Colonial) เป็นช่วงเวลาตรงกับแผ่นดินสมัยกรุงศรีอยุธยาและสมเด็จพระนเรศวรทรงปกครองเป็นเวลา 14 ปี พระองค์จึงเผชิญหน้ากับการเข้ามาของชาวต่างประเทศเช่นเดียวกับพระมหากษัตริย์ในราชวงศ์อื่นๆ การหาผลประโยชน์จากประเทศตะวันตกในดินแดนตะวันออกด้วยการใช้ปืนเป็นสัญลักษณ์ของการข่มขู่โดยมีลักษณะของความสัมพันธ์ทางการทูตเป็นส่วนหนึ่งของการเข้ามาเชื่อมโยง ผู้วิจัยจึงสนใจว่า พระนเรศวรมีพระราชโอบายด้านการทูตเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเป็นรากฐานสำคัญของการเกิดขึ้นของทฤษฎีทางการสื่อสารระหว่างประเทศอย่างไร ขณะเดียวกันการสื่อสารอยู่ในฐานะเทคโนโลยีที่ได้รับการใช้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการส่งข้อความเพื่อแสดงแสนยานุภาพของประเทศมหาอำนาจในการแผ่ขยายดินแดนด้วยระบบการสื่อสารผ่านภาษาวัฒนธรรมต่างๆ แทนการทำสงครามด้วยอาวุธอันนำไปสู่แนวคิดเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในประเด็นต่อมาสำหรับการนำเสนอในบทความชิ้นนี้

2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพทั้งจากการค้นคว้าและวิเคราะห์เอกสารประวัติศาสตร์ที่อาศัยหลักการและแนวคิดสมัยใหม่ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการสื่อสารระหว่างประเทศมาอธิบายภายใต้บริบทข้อกำหนดทางสังคม วัฒนธรรม และ ข้อจำกัดด้านความทันสมัยของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางประวัติศาสตร์แล้วพบว่ามีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการเก็บสำรวจเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะทางการเขียนของเอกสารไว้อย่างมีประสิทธิภาพดังจะได้อธิบายเอกสารที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการอภิปรายโดยสังเขปจากเอกสารด้านพระราชประวัติและเนื้อหาที่แสดงให้เห็นว่าสอดคล้องกับการสื่อสารระหว่างประเทศ ส่วนที่สอง แนวคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่วนที่สามการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ดังจะได้จำแนกการอภิปรายแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

2.1 ส่วนที่หนึ่ง การอภิปรายเอกสารพระราชประวัติในสมเด็จพระนเรศวรโดยสังเขป

เอกสารของ วริศรา ตั้งคำวานิช (ภาพลักษณ์สมเด็จพระนเรศวรของราชสำนักไทยสมัยรัตนโกสินทร์ถึงทศวรรษ 2480, 2555) พบว่า ภาพลักษณ์ของพระนเรศวรในสมัยสงบศึกสงครามการสร้างภาพลักษณ์ในฐานะกษัตริย์นักรบที่มีมาดสง่างามและเกรงขามเป็นที่ทำให้เกิดความเคารพยำเกรงในช่วงเวลานั้นย่อมมีผลต่อลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเมื่อประเทศทั้งหลายต่างมีเป้าหมายเพื่อครอบครองดินแดนและต้องการเอาผู้คนไปเป็นทาสของตน การสร้างความเป็นองค์สมมติเทพที่เหนือกว่าศัตรูจึงเป็น กุศโลบายประการสำคัญที่จะส่งเสริมความน่าเชื่อถือ ศรัทธา และทำให้ประชาชนมีจุดศรัทธารวมทางจิตใจในการเป็นนักรบที่แกร่งกล้าสามารถอย่างแท้จริงจนกองทัพปกติใช้ภาพลักษณ์ของพระนเรศวรในการประกาศเป็นกองทัพที่มีความชอบธรรมในอำนาจการปกครอง รวมทั้งยังเป็นสัญลักษณ์เพื่อทำให้เกิดความชอบธรรม

ประการสำคัญในการสื่อสารไปยังประเทศรอบบ้าน ดังที่ปรากฏในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต พ.ศ.2162 (อ้างถึงในอุษา สุวรรณประเทศ, 2552, น.76-77)

“สมเด็จพระนเรศวรทรงนิยมชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะชาวฮอลันดา ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินสยามพระองค์แรกที่ส่งคณะทูต และพระราชสาสน์ไปถวายเจ้าชายมอริส (Mauritius) แห่งราชวงศ์ออเรนจ์ ณ ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อไรก็ตามที่พระองค์ให้ คณะทูตต่างประเทศ เข้าเฝ้าพระองค์ไม่มีพระประสงค์จะให้เขาละทิ้งประเพณีประจำชาติ และหันมาทำตามแบบชาวสยาม โดยตรัสว่า “พวกท่านเป็นผู้แทนที่พี่น้องของเราส่งมา ดังนั้นเราจึงไม่ปรารถนาให้พวกท่านเสียเกียรติยศ หรือแสดงความเคารพเรา มากกว่าที่ท่านได้ให้แก่พระเจ้าแผ่นดินของพวกท่าน” นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงพระอัจฉริยภาพทาง ภาษาของ สมเด็จพระนเรศวรว่า ในการเจรจา กับชาวต่างประเทศ สมเด็จพระนเรศวรจะตรัสถามคณะทูต ว่ารู้ภาษาสยามปะโคหรือพม่าหรือไม่ ถ้าหากรู้ก็ให้เจรจากับพระองค์ได้โดยตรง ถ้าหากไม่รู้ พระองค์ก็จะ มีรับสั่งให้ขุนนางคนใดคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นล่ามเพื่อให้พระองค์สามารถเจรจากับคณะทูตได้” ความ สามารถเรื่องการสื่อสาร ด้วย ภาษาต่างประเทศนี้นับว่าเป็นคุณสมบัติอันสำคัญยิ่งของผู้ที่จะเป็น นักการทูต”

พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต (2182) เขียนโดยชาวฮอลันดา เยเรเมียส ฟาน ฟลิต (Jeremias Van Vliet) (อ้างถึงใน วริศรา ตั้งกิจวานิช, 2555) ที่มีลักษณะความสัมพันธ์กับกรุงศรีอยุธยาในฐานะผู้ที่เข้ามาทำงานประจำสำนักการค้าของ บริษัทอินเดียตะวันออก ฮอลันดา (Verenigde Oost-Indische Compagnie หรือ VOC) ระหว่าง พ.ศ.2176-2185 ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองบรรยายลักษณะขององค์สมเด็จพระนเรศวรที่เกิดจากการสัมผัสกับผู้คนในสมัยนั้นและพบว่าลักษณะขององค์พระนเรศวรจะเป็นกษัตริย์ที่มีความเป็นผู้นำสูง และด้วยเหตุที่มีอิทธิพลอยู่มาก ทำให้พระองค์ตัดสินใจประหารชีวิต ผู้คนมากมายจนได้รับการกล่าวขานว่าพระองค์ทรงมีบุคลิกภาพที่เข้มโหดและอาศัยพระราชอำนาจในการสังหารฆ่าศึกอย่างไม่ละเว้น และทำลายศาสนสถานทางคริสต์ศาสนาทุกแห่ง (อ้างถึงใน จันทรฉาย ภัคอุทัย, อรุษา สุวรรณประเทศ และวริศรา ตั้งกิจวานิช จากหนังสือ *The Philippine Islands 1493-1898*)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยทั้งหมดที่ค้นพบต่างก็แสดงให้เห็นบทบาทและบุคลิกภาพต่างๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นไปตามลักษณะทางความคิดของกลุ่มคนชั้นสูงและกลุ่มคนชั้นล่างซึ่งมีทั้งที่ต้องการสร้างความเป็นสมมติเทพและที่เป็นวีรบุรุษของประชาชน อีกทั้งยังต้องการทำให้ท่านมีบุญญาธิการมาก สามารถปราบฆ่าศึกศัตรูพ่าย แต่ในขณะเดียวกัน ภารกิจของพระองค์ในสมัยที่เกิดสงครามตลอดเวลาก็มีเหตุให้ผู้คนสะท้อนภาพพระองค์ในมิติใดมิติเดียวตามคำร่ำ

ลือ อีกทั้งการเข้ามาของชาวต่างประเทศซึ่งอาจจะมีได้สัมผัสพระองค์ท่านโดยตรงและมีเป้าหมายที่จะเข้ามาทำพันธกิจในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์ก็อาจจะมีการบันทึกข้อมูลอีกด้านได้ แต่อย่างไรก็ตาม การมีลักษณะความสัมพันธ์ที่ดีของพระองค์โดยเฉพาะกับประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกันในการสงครามและยังมีอาณาเขตติดต่อกัน คือ พม่า รวมทั้งกับประเทศต่างๆ ที่เข้ามาอย่างมีเป้าหมายด้านต่างๆ ย่อมสะท้อนพระอัจฉริยภาพที่ดีของพระองค์ในการสื่อสารซึ่งย่อมแตกต่างกันทางด้านภาษา แตกต่างกันทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อและความ เป็นอยู่อันเป็นการยากที่จะทำให้ผู้คนทั้งหมดที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับพระองค์เข้าใจเช่นเดียวกัน กับการคิด การตัดสินใจ หรือลักษณะบุคลิกภาพของพระองค์ที่เป็นพระองค์เอง ในขณะเดียวกันบริวารและผู้คนรอบด้านของท่านก็มีเป้าหมายที่จะทำให้ พระองค์ทรงเป็น สัญลักษณ์ทางการเป็นผู้นำอย่างธรรมราชาเพื่อสร้างสรรค์สังคมในยุคที่ยังไม่ได้รับการ พัฒนาให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

นอกจากนี้เอกสารหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยังพบว่าสมัยสมเด็จพระนเรศวรมีการ เสริมสร้างความรักชาติและอุดมคติชาตินิยม (Nationalism) อย่างมาก เช่นที่เบนเนดิก แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) (ชาลวูวิทซ์ เกษตรศิริ บรรณาธิการแปล, 2552, น.211) ได้อธิบายถึง ชุมชนจินตกรรมบทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม (Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism) ถึงคำว่า ชาตินิยมไว้อย่างน่าสนใจว่า

“โครงสร้างที่คล้ายคลึงกันระหว่างการยึดออกทางดินแดนของลัทธิ ชาตินิยมทั้งสองกับหน่วยงานปกครองของจักรวรรดินิยมเดิม ความ คล้ายคลึงกันนี้ไม่ได้เกิดจากความบังเอิญแต่อย่างใด หากแต่สัมพันธ์กัน อย่างชัดเจนกับสภาพภูมิศาสตร์ของการจาริกอยู่เพียงภายในอาณา- นิคม ความแตกต่างอยู่ที่ภาษาที่มีรากมาจากหลายภาษาในศตวรรษที่ 18 นั้นไม่เพียงก่อเป็นรูปร่างขึ้นจากจุดประสงค์ที่จะรวมทุกอย่างเข้าไป สู่ศูนย์กลางของสมบูรณาญาสิทธิมหานครเท่านั้นแต่ยังมีส่วนมาจาก ปัญหา ของการสื่อสารและการขนส่งที่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งความล่าช้าหลัง ทางเทคโนโลยีโดยทั่วไปอีกด้วย ในศตวรรษที่ 20 ปัญหาเหล่านี้ ส่วนใหญ่หมดไปแล้ว...”

ความสำนึกในความเป็นชาตินิยมเช่นนี้ปรากฏอย่างชัดเจนในประเด็นของการศึกสงคราม ขององค์สมเด็จพระนเรศวรที่ต้องปะทะกับพม่าอยู่เนืองๆ ดังปรากฏในพระนิพนธ์สมเด็จพระ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (พระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช, 2547, น.91-92)

“ในปลายปีมะโรง พ.ศ.2135 นั้นสมเด็จพระนเรศวรดำรัสสั่งให้พระยาจักรีเป็นแม่ทัพคุมพล 50,000 ไปตีเมืองตะนาวศรีทัพ 1 ให้พระยาคลังเป็นแม่ทัพคุมพล 50,000 ไปตีเมืองทะวาย เมืองทะวายและ เมืองตะนาวศรีนั้นเคยเป็นเมืองขึ้นของไทยมาตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัย พม่าจึงเอาไปเมื่อพระเจ้าหงสาวดี บุเรงนองตีได้กรุงศรีอยุธยา ด้วยเหตุนี้พม่ามีโอกาสสมเด็จพระนเรศวรจึงให้ไปตีเอากลับคืน แต่เมืองทั้งสองนี้การปกครองผิดกัน เมืองทะวายอยู่ต่อแดนเมืองมอญข้างเหนือเมืองตะนาวศรี ไพร่บ้านพลเมืองเป็น ทะวายชาติหนึ่งต่างหาก การปกครองเคยตั้งทะวายเป็นเจ้าเมืองกรมการทั้งหมดจึงเป็นแต่ขึ้นกรุงฯ เหมือนอย่างประเทศราชอื่นหนึ่งไม่สนิทนัก แต่ส่วนเมืองตะนาวศรีซึ่งอยู่ใต้เมืองทะวายลงมาต่อกับเมือง ชุมพรนั้น ไพร่บ้านพลเมืองมีทั้งพวกมอญและไทยปะปนกันและมีเหตุอีกอย่างหนึ่งด้วยเมืองตะนาวศรีมี เมืองมะริดเป็นเมืองขึ้น ตั้งอยู่ริมทะเลเป็นเมืองท่าสำหรับเรือกำปั่นแขกฝรั่งไปมาค้าขายและขนสินค้า มาทางบกถึงกรุงศรีอยุธยาได้สะดวก เพราะฉนั้นจึงตั้งข้าราชการไทยออกไปเป็นเจ้าเมืองตะนาวศรีอย่าง เมืองพระยามหานครแต่โบราณมา เมื่อพม่าชิงเอาเมืองทะวาย เมืองตะนาวศรีไปก็เอาแบบอย่างไทยไป ปกครอง คือ ให้พวกทะวายไปปกครองกันเอง และให้ข้าราชการพม่าลงมาครองเมืองตะนาวศรีกับเมือง มะริด ..”

ในขณะที่เกิดศึกสงครามระหว่างประเทศเพื่อนบ้านและการพยายามสร้างอุดมคติรักชาติแต่เริ่มจะค่อยๆ ยุติไปเมื่อมีการเข้ามาของประเทศไทยยุคโลกาภิวัตน์ ประวัติศาสตร์การสู้รบในสมัยสมเด็จพระนเรศวรจึงเป็นเพียงการกล่าวขานด้านการ ศักดิ์สงครามมากกว่าการเจริญสัมพันธไมตรีในรัชสมัยแผ่นดินรัตนโกสินทร์ เพราะการสร้างภาพลักษณ์ทางด้านสงครามจะทำให้ ความเป็นกษัตริย์ในยุคสมัยที่ปัจจุบันกว่านั้นเป็นไปในทางที่เจริญก้าวหน้าและยกย่องบทบาทหน้าที่ของสถาบันกษัตริย์ได้มากกว่า ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสงครามกับพม่า ที่สมเด็จพระนเรศวรทรงเลือกใช้ “พระแสงปืน” ข้ามแม่น้ำสะโตง จนทำให้แม่ทัพพม่าเสียชีวิตตกจากหลังช้างทันที การเลือกที่จะตามประเทศอื่นๆ เพื่อนำเอา สิ่งที่เกิดประโยชน์มาใช้ในทางการต่อสู้สะท้อนให้เห็นการปรับตัวของพระองค์ในด้าน การกำหนดยุทธศาสตร์สงคราม จนเป็นสิ่งที่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) อ้างกับเซอร์จอห์น เบลริง (Sir John Bowring) จากประเทศฝรั่งเศส (อ้างถึงในวรสาร)

จุดเริ่มต้นของการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมุ่งเน้นกล่าวถึงเรื่องของ การเจริญสัมพันธไมตรีต่างๆ ที่เกิดจากประเทศทางตะวันตกและวิเคราะห์ลักษณะของ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังจะกล่าวในรายละเอียดพอสังเขปใน ส่วนที่สอง

2.2 ส่วนที่สอง แนวคิดด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การศึกษาครั้งนี้อาศัยแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวประวัติศาสตร์ หรือเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า แนวประเพณี (Traditional Approach) อันเป็นวิธีการศึกษาซึ่งเก่าแก่ที่สุดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในแนวประวัติศาสตร์ (Historical Approach) เริ่มต้นด้วยการค้นหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ระหว่างประเทศการพัฒนาของชุมชนระหว่างประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่มีต่อกัน โดยวิธีสังเกตสภาพความเป็นจริงที่ได้เกิดขึ้นจากหลักฐานจารึก เอกสารอันเก่าแก่หรือสิ่งอื่นๆ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวนี้นี้โดยพื้นฐานแล้วมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการแรกเป็นการศึกษาแบบสังเกตสภาพความเป็นจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ หรือที่เรียกว่าแบบ Empirical Study การสังเกตนั้นอาจสังเกตจากหลักฐานต่างๆ ที่คนรุ่นก่อนๆ ได้บันทึกเอาไว้ เช่น จีลาจารึก เอกสาร หรือวัตถุอื่นๆ ที่จารึกเรื่องราวเอาไว้ เป็นต้น

ประการที่สองเมื่อได้รับความรู้จาก Empirical Study แล้วนักวิชาการจะเรียงลำดับเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแบบวิธีการจัดลำดับตามเหตุการณ์ (Chronicle) ที่ได้เกิดขึ้นนั้นนับว่ามีความสำคัญมากตามเหตุผลที่เรมอนด์ อารอน (Raymond Aron) ได้ให้ไว้ว่า การศึกษาความสัมพันธ์หรือเหตุการณ์ระหว่างประเทศในเชิงประวัติศาสตร์จะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นให้เป็นระเบียบโดยอาศัยความรู้ในสาขาอื่นๆ เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ และวิธีการตลอดจนเทคนิคทางวิทยาศาสตร์มาช่วยนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่เห็นถึงความสำคัญของความรู้และวิธีวิจัยในสาขาวิชาอื่นๆ ซึ่งอาจนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวประวัติศาสตร์ แมคเคลแลนด์ (Charles A. McClelland) กล่าวว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นกระบวนการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ อาทิ การสังเกตการณ์ การตั้งปัญหาและสมมติฐาน การทดสอบ ในปัจจุบัน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยังคงยึดถือแนวประวัติศาสตร์เป็นส่วนใหญ่และมีนักวิชาการหลายคนยังคงยึดการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามแนวนี้อยู่ เช่น งานของ ริชาร์ด เอ็น โรสเครนซ์ (Richard N. Rosecrance, 1968) ฮันส์ เจ มอร์เกนทอ (Hans J. Morgenthau, 1967) เป็นต้น

2.2.1 ลัทธินิยมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่นิยมกล่าวถึงมากที่สุด คือ ลัทธิชาตินิยม (Nationalism)

ลัทธิชาตินิยมเป็นลัทธิที่เน้นถึงความจงรักภักดีที่มีต่อชาติมากกว่าสิ่งอื่นใดไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นครอบครัว กลุ่มของคน วงศาอาณาจักร หรือประชาชนชาติอื่น คำว่า “ลัทธิชาตินิยม” นั้นมักถูกนำมาพูด เขียน และนำมาถกเถียงกันในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองระหว่าง ประเทศอาจกล่าวได้ว่าลัทธิชาตินิยมมีอิทธิพลและบทบาทต่อสิ่งแวดล้อมประจำวันของมนุษย์มนุษย์นั้นโดยปกติแล้วจะมีสิ่ง ผูกมัดจิตใจ ซึ่งทำให้เรารู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันนั้นมีหลายอย่างด้วยกัน อาทิ ความผูกพันทางด้านดินแดน ทางภาษา ทางวัฒนธรรม ทางศาสนา และเชื้อชาติ ความผูกพัน

ต่างๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกอันร่วมกันของคนในชาติ ที่มีต่อชาติของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดลัทธิชาตินิยมขึ้นลัทธินี้อาจเป็นไปได้ในรัฐซึ่งประกอบไปด้วยอำนาจและอธิปไตยอย่างสมบูรณ์เช่น อังกฤษ และฝรั่งเศสในสมัยโบราณและได้แผ่ขยายไปในดินแดนต่างๆ ทั่วโลก ความรู้สึกทางชาตินิยมนี้ ถ้ามีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายไม่เหมือนกันก็มักก่อให้เกิดความวุ่นวายและทำให้คนในชาติฆ่ากันเอง เช่น การรบพุ่งระหว่างคนเผ่าไอโบ (Ibo) ซึ่งต้องการแยกแคว้นไบแอฟรา (Biafra) ออกเป็นอิสระจากไนจีเรียกับฝ่ายรัฐบาล ซึ่งเป็นคนเผ่าอื่น ความรู้สึกในด้านการร่วมกัน และเป็นพวกเดียวกันอันเกิดจากลัทธิชาตินิยมนั้นจะมีความเข้มแข็งขึ้นก็ต่อเมื่อเกิดกรณีที่จะต้องไปชิงดีชิงเด่นกับพวกอื่นๆ ความรู้สึกเหล่านี้จะถูกถ่ายทอดไปถึงระดับชาติด้วย

อิทธิพลของลัทธิชาตินิยมทำให้เกิดเหตุการณ์หลายด้านด้วยกัน กล่าวคือ ทำให้คนในชาติมีมานะ ขยันขันแข็ง เพื่อจะสร้างชาติของตัวเองให้ก้าวหน้ารุ่งเรือง เช่น คนเยอรมันและคนญี่ปุ่น ซึ่งแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่นานก็รุ่งเรืองก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากกว่าประเทศบางประเทศที่ไม่ได้แพ้สงครามบางครั้งอิทธิพลของชาตินิยม นอกเหนือ ไปจากการฆ่าฟันในระหว่างชนชาติเดียวกันแล้ว ยังทำให้คนในชาติเห็นแก่ตัว ชาติที่ร่ำรวยก็ไม่ค่อยจะสนใจชาติที่ยากจน โดยมักโฆษณาว่า ให้ความช่วยเหลือมากแก่ชาติยากจนที่ต้องการความช่วยเหลือแต่ความจริงแล้วให้ความช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย เท่านั้นทั้งนี้ก็เพื่อหวังจะได้รับสิ่งตอบแทนให้คุ้มค่า เช่น ครั้งหนึ่งรัสเซียเคยให้ความช่วยเหลือเงินแดงทางด้านเศรษฐกิจและการทหารเมื่อรัสเซียเห็นว่าเงินแดงก้าวหน้าอย่างรวดเร็วก็หยุดให้ความช่วยเหลือทันทีประการสุดท้าย ลัทธิชาตินิยมบางครั้ง ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ อาทิ เช่น อังกฤษ และฝรั่งเศส เคยเป็นไม้อ้อไม้อวมกอนมานาน แต่พอเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็หันมาช่วยกันรบกับฝ่ายเยอรมัน รัสเซีย เคยรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับสัมพันธมิตร แต่หลังจากเกิดสงครามเย็นขึ้น ก็มีท่าทีเป็นปฏิปักษ์ต่อกลุ่มประเทศสัมพันธมิตร

การเผชิญหน้าทางการทหารเป็นการดำเนินนโยบายที่ชัดเจนระหว่างไทยกับพม่า เพราะในแหลมอินโดจีนนั้นการจะ ถ่วงดุลอำนาจของพม่าได้ท่ามกลางการรบชนะและแพ้อันร่วมกัน 24 ครั้งระหว่าง พ.ศ.2081-2310 ส่วนใหญ่เป็นการปกป้อง ประเทศมากกว่าจะเข้าไป รุกรานประเทศพม่า อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีอุดมการณ์ความรักชาติยิ่งกว่าสิ่งใด อีกทั้งยังมีการทูตที่นอกเหนือจากวิธีการทหารแล้วผ่านการติดต่อค้าขายระหว่างอาณาจักรต่างๆ

2.2.2 ความสัมพันธ์ทางการทูต อันเป็นวิธีการนอกเหนือจากลัทธิอุดมการณ์ชาตินิยม ซึ่งจะเน้นไปที่การใช้การทูตนำ โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดสงครามระหว่างดินแดนและสงครามต่างดินแดน แต่วิถีทางการทูตเป็นวิธีการหนึ่ง ที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งในทางเครือญาติและความสัมพันธ์ทางศาสนา โดยเฉพาะการค้าขายกับประเทศจีน ซึ่งจะยังประโยชน์ในการเป็นพันธมิตรกันทั้ง ในด้านการเป็นเครือญาติเพื่อให้เกิดการผนวกรวมอาณาจักร เช่น การผนวกรวมอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยา ภายหลังจากการ อภิเชกสมรสระหว่างและเจ้าหญิงสุโขทัย

กับเจ้าสามพระยา จนมีพระราชโอรส คือ พระรามศวร หรือสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เป็นต้น การสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเริ่มเห็นได้ชัดเจนมากขึ้น ภายหลังจากสงครามระหว่างประเทศสิ้นสุดลง การเข้ามารวมกันของประเทศต่างๆ พยายามผลักดันให้เกิดแนวทางการสื่อสารระหว่างประเทศเพื่อลดแรงเสียดทานและแรงต้านทานระหว่างประเทศต่างๆ โดยมีประเทศในเครือจักรภพอังกฤษเป็นผู้นำด้านการสื่อสารอาศัยการเผยแพร่ภาษาวัฒนธรรมและการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศที่เคยตกเป็นเมืองขึ้นรอบด้าน อีกทั้งประเทศไทยเองในช่วงเวลาดังกล่าว พระมหากษัตริย์ได้พยายามรักษาอธิปไตย โดยยอมแลกดินแดนส่วนน้อยเพื่อรักษาดินแดนส่วนใหญ่ ซึ่งวิธีการดังกล่าวส่งผลต่อการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารระหว่างประเทศที่หลายประเทศจะต้องเรียนรู้

2.2.3 การสื่อสารระหว่างประเทศ

การสื่อสารระหว่างประเทศไม่มีจุดเริ่มต้นที่ชัดเจน (Robert S. Fortner, 1933, p.5) และโดยส่วนใหญ่เอกสารทางวิชาการในต่างประเทศจะมุ่งเน้นแนวคิดด้านการสื่อสารระหว่างประเทศไปที่ความเป็นรัฐในยุคสมัยใหม่ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นในศตวรรษที่ 11 แต่อย่างไรก็ตามยุคสมัยที่ยิ่งใหญ่ของอาณาจักรโรมัน อียิปต์ บาบิโลน นั้นเป็นการแสดงให้เห็นลักษณะของการสื่อสารระหว่างประเทศทางการผสมผสานการเมือง ภาษาศาสตร์และวัฒนธรรมต่างๆ (อ้างถึงใน Harold Innis, 1972) นักวิชาการสื่อสารระหว่าง ประเทศอย่าง ฮาโรลด์อินนิสได้ทำการวิจัยประวัติศาสตร์ทางเศรษฐกิจของประเทศแคนาดา อันเป็นประเทศบ้านเกิดของตนเอง โดยอินนิสอธิบายอย่างน่าสนใจว่า การสื่อสารผ่านสิ่งประดิษฐ์ อาทิ ตัวพิมพ์ที่ทำจากดินเหนียว (clays) และแท่นหิน (stonetables) รวมทั้งกระดาษปาปิรัสแบบม้วน (papyrusscrolls) การสร้างถนน หรือแหวนที่แสดงให้เห็นสัญลักษณ์อำนาจอันยิ่งใหญ่ ล้วนแล้วแต่เป็นวิธีการทางการเมืองที่รัฐต้องการควบคุมและมีอำนาจหน้าที่อย่างชอบธรรม ซึ่งอินนิสกล่าวว่ามันเป็นอคติที่เห็นได้ชัดเจนในการประดิษฐ์คิดค้นเทคโนโลยีขึ้นมาเพื่อตอบสนองอำนาจและสร้างสังคมให้เป็นไปอย่างที่เราครอบครองอำนาจในช่วงเวลานั้นต้องการ และแน่นอนว่าเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่เกิดขึ้นมาใหม่ในตอนหลัง อาทิ ความเบาบางของกระดาษที่สามารถแพร่กระจายไปได้กว้างกว่าแท่นหินที่หนัก ทำให้อิทธิพลทางความคิดและการครอบงำทางการเมืองของประเทศที่สามารถประดิษฐ์สื่อที่ มีน้ำหนักเบา และกระจายตัวในวงกว้างได้เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดจักรวรรดินิยม (Imperialism) (Innis, 1951, pp.3-60 และ 1972, pp.12-115 อ้างถึงใน Fostner, 1933) โดยเฉพาะประเทศในแถบดินแดนเมดิเตอร์เรเนียน (Mediterranean)

ดังนั้นความหมายของการสื่อสารระหว่างประเทศ (International Communication) (อ้างถึงใน Fostner, 1933) จึงครอบคลุมในเรื่องของกระบวนการสื่อสารที่ข้ามดินแดนระหว่างประเทศและระหว่างรัฐกับรัฐ หรือในกรณีของนักวิชาการทางด้านเศรษฐศาสตร์จะใช้คำว่า การสื่อสารระหว่างพรมแดนหรือการสื่อสารระหว่างประเทศ (Transborder or transnational communications) แต่ในบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศสและเบลเยียม ก็มองว่าการสื่อสารระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural communication)

อันเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal communication) ที่แต่ละฝ่ายต่างก็มีประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามนิยามความหมายของการสื่อสาร ระหว่างประเทศสามารถอธิบายภายใต้ความหมายของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมผ่านเครื่องมือการสื่อสารที่ทันสมัยได้ด้วย เช่น การสื่อสารระหว่างคนสองคนที่โทรศัพท์จากประเทศกานา (Ghana) ไปยังประเทศอังกฤษ (United Kingdom) ซึ่งจะมีการสื่อสาร ทักทายด้วยภาษาที่แตกต่างกันอย่างแน่นอน

2.3 แนวคิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ความแตกต่างของเผ่าพันธุ์และชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรมและระบบคิดของกลุ่มคนทำให้ในอดีตที่ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relation) เป็นไปในลักษณะของการแผ่ขยายอำนาจและการสู้ศึกสงคราม การสื่อสารระหว่างประเทศจึงต้องทำการศึกษาผ่านวัฒนธรรมอันเป็นที่มาของแนวคิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยเอ็ดเวิร์ด ที ฮอลล์ (Edward T. Hall) เป็นผู้อธิบายความหมายของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในหนังสือชื่อ The Silent Language, The Hidden Dimension และ Beyond Culture (Rogers, Hart & Miike, 2002, pp.3-5) จากประสบการณ์การเข้าไปอยู่ในกองทหารของแอฟริกัน-อเมริกันทั้งในยุโรปและแปซิฟิก (Hall, 1947 อ้างถึงใน Rogers, Hart และ Mike, 2002, p.3)

ลีดเฮอร์วิทซ์ (Leed-Hurwitz, 1990 อ้างถึงใน Rogers, Hart & Miike, 2002, p.8) กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเริ่มต้นจากสถาบันการให้บริการแก่ชาวต่างประเทศ (Foreign Service Institute) ปี ค.ศ.1951-1955 จนได้รับการศึกษาอย่างจริงจังอีก 20 ปี ต่อมาผ่านสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้คนที่อพยพลี้ภัย (Diaspora) ไปอาศัยตั้งถิ่นฐานและสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มคนในลักษณะชุมชนต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น ชุมชนชาวจีน ตั้งชุมชนที่เรียกว่า China Town ในหลายๆ ประเทศ เพราะความแน่นแฟ้นในระบบครอบครัวที่เชื่อเรื่องของความเป็นเครือญาติและความกตัญญูทำให้เกิดการสร้างชุมชนและก่อให้เกิดการนำเอาอัตลักษณ์วัฒนธรรมของตนเองออกสู่สาธารณะ

วิลเลียม บี กูดิคุนสต์ และยัง ยุนคิม (William B. Gudykunst and Young Yun Kim, 1984,1992, pp.13-14) ให้ความหมายของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กระบวนการทางสัญลักษณ์ซึ่งรวมเอาลักษณะของความหมายระหว่างบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันโดยควรมองการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเหมือนกับกระบวนการพูด ที่คนหนึ่งคนเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในเวลาเดียวกัน

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมไม่เพียงเติบโตมาจากแนวคิดการสื่อสารระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้วยังต้องอาศัยกระบวนการคิดเชิงประวัติศาสตร์ที่แต่ละแห่งต่างก็มีประวัติศาสตร์เป็นของตัวเอง ประวัติศาสตร์ที่มีอยู่อย่างมากมายส่งผลให้แต่ละแห่งเขียนประวัติศาสตร์ของตัวเองเพื่อยกย่องเชิดชูผู้นำและสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนในกลุ่มตัวเองผ่านประวัติศาสตร์ ทั้งนี้การสะท้อนประวัติศาสตร์ ต่างอาศัยมุมมองที่คนคิดที่แสดงเฉพาะด้านที่เป็นจริงเชิงบวกของกลุ่มตัวเองมากกว่าจะแสดงการยกย่องเชิดชูฝ่ายตรงข้าม

นักประวัติศาสตร์จึงพยายามค้นหาประวัติศาสตร์ร่วมของแต่ละชุมชนเพื่อให้เจอความจริงทางประวัติศาสตร์เพียงหนึ่งเดียว แต่ในทำนองเดียวกันการเขียนประวัติศาสตร์ที่แตกต่างก็ต้องอาศัยหลักวิชาวิธี (Dialectic) เพื่อเข้าใจว่าประวัติศาสตร์นั้นเป็นไปทางการเมือง ภูมิปัญญา หรือสังคม ครอบครัวยุคชาติ และหรือเป็นไปเพื่อสร้างอำนาจ (Power) ปกป้องคนในกลุ่มคนนั้นให้ดำเนินสถานภาพต่อไปได้อย่างยั่งยืน ขณะเดียวกันการรวมตัวเป็นกลุ่มก่อนย่อมทำให้เกิดวัฒนธรรม

เนื่องจากวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการสื่อสารของมนุษย์ทุกคนมีความสลับซับซ้อน เช่น ความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้และทำกลางสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การทำการสื่อสารกับบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันนั้น บุคคลย่อมจะต้องมีการเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคู่สื่อสาร ทั้งนี้เพื่อความสำเร็จในการสื่อสาร โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลนั้น ไม่จำเป็นว่าจะต้องเกิดขึ้นกับบุคคลที่มาจากคนละประเทศเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การสื่อสารกับคนภายในประเทศเดียวกัน หรือแม้กระทั่งการสื่อสารกับสมาชิกในองค์กรเดียวกันทำให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้เช่นเดียวกันซึ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้น หมายรวมถึง ความแตกต่างทางภูมิภาค จริยธรรม ศาสนา เพศ ยุคสมัยและชนชั้น (Hofstede & Hofstede, 2005, p.34) อีกทั้งบุคคลยังสามารถเรียนรู้ระบบพื้นฐานทางวัฒนธรรมได้จากการสังเกต ซึ่งหมายรวมถึง ข้อเท็จจริงทางวัฒนธรรม สถาบันทางธุรกิจ การแต่งงานและครอบครัว องค์กรทางสังคม ภาษา การทหาร เพศ และกฎหมาย โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของบุคคลได้ (Hall, 1976, 1981, p.106)

ฮอลล์ (Hall, 1959 อ้างถึงใน Gudykunst & Kim, 1984, 1992, p.12) อธิบายว่า “วัฒนธรรมคือ การสื่อสาร และการสื่อสารคือ วัฒนธรรม” โดยวัฒนธรรมเป็นสภาพแวดล้อมของบุคคล ซึ่งไม่ใช่มีเพียงแค่มุมเดียวในชีวิตของบุคคลเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงลักษณะเฉพาะของบุคคลที่แสดงให้เห็นว่า บุคคลมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างไร มีแนวทางในการคิด การเคลื่อนไหว หรือการแก้ไขปัญหาอย่างไร (Hall, 1976, 1981, p.16) สอดคล้องกับเกิร์ทฮอฟท์ทีดส์ (Geert Hofstede, Hofstede & Hofstede, 2005, p.4) ที่อธิบายว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นปรากฏการณ์ของกลุ่มเพราะอย่างน้อยก็เป็นการแบ่งปันกันระหว่างบุคคลที่อาศัยหรือเคยอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกันที่ซึ่งมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยวัฒนธรรมนั้นต้องเกิดจากการเรียนรู้ไม่ได้เป็นสิ่งที่ติดตัวบุคคลมาตั้งแต่กำเนิด

การสื่อสารวัฒนธรรมในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองมีปัจจัยต้องห้ามการใช้ภาษาเพื่อเขียนเกี่ยวกับการเมือง (Political texts) และต้องพิจารณาด้วยว่าการเขียนนั้นเป็นการเขียนเพื่อให้เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ใดสำคัญ (What was important?) มากกว่าจะเป็นการตีความว่า การเขียนนั้นเป็นการเขียนถึงใคร? ในประวัติศาสตร์ หรือมีเป้าหมายที่จะเขียนเพื่ออะไร? (Important to whom? For what is a purpose?)

ขณะเดียวกันอำนาจทางการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทางวัฒนธรรม (Power in Intercultural Interactions) เพราะอำนาจเป็นมรดกตกทอดที่สำคัญของประวัติศาสตร์ที่จะทำให้เกิดการส่งผ่านวัฒนธรรมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไปยังกลุ่มคนรุ่นหลัง และไม่เคยมียอำนาจในประวัติศาสตร์ใดที่มีความยุติธรรมหรือเท่าเทียมกันและหรือปราศจากการดูถูก (Prejudice) วัฒนธรรมหรือความแตกต่างกันทางสีผิว เชื้อชาติ ศาสนา ภาษา รวมไปถึงความแข็งแรงของร่างกาย และบ่อยครั้งที่ประวัติศาสตร์อันแสนยาวนานที่ถูกเรียกว่าเป็นจักรวรรดินิยม (Imperialism), การล่าอาณานิคม (Colonialism), สงคราม (Wars), การเข้าไปหาประโยชน์ (Exploitation) การทำลายพืชพันธุ์ (genocide) รวมถึงการสื่อสารที่ทำให้วัฒนธรรมของกลุ่มคนไม่เท่าเทียมกัน

สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลและมีอิทธิพลที่ทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความแตกต่างกันทางความคิดและการแสดงออกต่อกันอย่างไม่เท่าเทียมทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในเชิงลบต่อกันและกันอย่างไม่อาจจะปฏิเสธได้ ยิ่งมีความแตกต่างในปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่ทำให้อัตลักษณ์ของกลุ่มคนไม่เท่าเทียมกันแล้วยังส่งผลให้อำนาจของกลุ่มคนที่มีขนาดใหญ่ มีความชัดเจนในเรื่องของอัตลักษณ์ความเป็นกลุ่มก้อนแผ่ขยายอำนาจและตัวตนออกไปอย่างไม่สิ้นสุดด้วยการสร้างเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ (Histories as Stories)

การบอกเล่าเรื่องราว (Story telling) เป็นประสบการณ์พื้นฐานส่วนบุคคล (Walter Fisher, 1984-1985) และส่งผลต่อการเกิดทัศนคติต่อกลุ่มคนและเรื่องราวของกลุ่มคนอันเกิดจากหน้าประวัติศาสตร์ที่ถูกจารึกโดยคนกลุ่มนั้น ซึ่งต่อมาโบลิยาร์ด (Jean Baudrillard, 1988) ตั้งข้อสังเกตว่าคนอเมริกันสร้างความหวังที่จะออกจากอดีต อดีตที่เกิดจากการจินตนาการว่าจะมีสังคมยูโทเปีย (American was created in the hope of escaping from history, of building a utopia sheltered from history...) ไม่เพียงเท่านั้นประวัติศาสตร์ยังเป็นส่วนหนึ่งของการทำให้เกิดสิ่งที่เหนือกว่าปรากฏการณ์ทางธรรมชาติผ่านเหตุและผลทางสังคมและการเมือง แต่เป็นสิ่งที่คนที่ถูกอดีตกระทำอย่างเหี้ยมโหด เช่น กองทัพนาซีกับการกำจัดคนยิวและกักกันอยู่ในค่ายออสวิทซ์ (Auschwitz fence) ผู้ที่รอดตายต่างก็ต้องการลืมอดีตและเริ่มต้นวัฒนธรรมใหม่ที่เป็นเพียงชีวิตธรรมดา โดยไม่ต้องการรำลึกถึงอดีตของความสูญเสียและความเศร้าโศกที่เกิดจากอำนาจอันบ้าคลั่งในสงครามเชื้อชาติช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

ประวัติศาสตร์กระแสหลัก (Mainstream Histories) ทำให้เกิดวัฒนธรรมกระแสหลักโดยปราศจากเวลาและพื้นที่ โดยเป็นการรวมเอาประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnic histories) และประวัติศาสตร์เชื้อชาติ (Racism histories) ที่บ่อยครั้งเป็นเพียงการเฉลิมฉลองของกลุ่มชาติพันธุ์และเชื้อชาติใดเพียงเชื้อชาติเดียวเท่านั้นจนก่อตัวกลายเป็นชาตินิยมของประเทศใดประเทศหนึ่งขึ้นมา

ไม่เพียงเท่านั้นการเข้ามาเป็นประชากรที่อพยพและเข้ามาล่าอาณานิคมทำให้คนที่เคยตั้งรกรากอยู่เดิมต้องร่นถอยทางวัฒนธรรมและเสียดินแดนไปในที่สุด (The displacement of various populations is embedded in the history of every migrating or

colonizing people) ยังไม่รวมถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติอันรุนแรงจนเป็นเหตุให้ผู้คนต้องอพยพย้ายถิ่นฐานและไปสร้างวัฒนธรรม ก่อกำเนิดชุมชนใหม่ๆ ในพื้นที่ใหม่ๆ แต่ทั้งหมดนั้นก็กลายเป็นเครือข่ายโยงแขนงงมที่ไม้อาจจะแยกผู้คนและวัฒนธรรมที่หลากหลายและข้ามถิ่นไปมา หรือหนีออกจากวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง หรือปฏิเสธหรือเจียบเฉยไม่ยอมรับวัฒนธรรมต่างๆ เหล่านี้ที่แวดล้อมตัวเราได้

ปัญหาของการสื่อสารระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้นทำให้การเจรจาเพื่อก่อให้เกิดข้อยุติที่ตีร่วมกันมีความสลับซับซ้อนและยุ่งยากมากกว่าเดิม การสื่อสารบนความแตกต่างทางวัฒนธรรมของบุคคลจึงเป็นประเด็นที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้และต้องทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายของคู่สื่อสารก่อน ดังที่ Edward T. Hall (1976, 1981) ได้แบ่งบริบทของระบบวัฒนธรรมออกเป็น

1. High Context Culture หมายถึง คนกลุ่มในและกลุ่มนอกมีความแตกต่างกันทางบริบทวัฒนธรรมสูงมากโดยบุคคลที่อยู่ในระบบนี้ต้องการมีส่วนร่วมและมองว่าอำนาจเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลความจริงไม่ใช่เฉพาะเพียงแต่ในแง่ของทฤษฎีเท่านั้นบุคคลในวัฒนธรรมนี้จะมีความคาดหวังว่าสิ่งที่ตนเองได้กล่าวออกไปนั้นจะทำให้บุคคลอื่นสามารถรับรู้ได้โดยไม่ต้องพูดถึงประเด็นนั้นตรงๆ ข้อมูลข่าวสารของการสื่อสารจะปรากฏทางกายภาพหรือลักษณะเฉพาะภายในของบุคคล ผ่านการส่งข้อความต่างๆ โดยบุคคลเชื่อว่าคำพูดเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้ตีความสารได้ทั้งหมด แต่ต้องดูจากความหมายท่าทางการแสดงออกและบริบทแวดล้อมหรืออวัจนภาษามิบบทบาทอย่างมากในการสื่อสารกับกลุ่มคนในวัฒนธรรมนี้

นอกจากนี้ลักษณะทางวัฒนธรรมแบบ High context นั้นจะมีการสื่อสารสร้างสรรค์และอยู่ภายใต้กรอบบริบทเดิมของตนเอง รักษาหน้าตา หลีกเลี่ยงการโต้แย้งที่ก่อให้เกิดการขายนหน้า หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และถือว่าการตำหนิเป็นเรื่องที่น่าอับอาย เน้นการรักษาความสัมพันธ์ โดยดูความเหมาะสมกับบุคคล กาลเทศะ และโอกาสด้วย โดยประเทศที่มีลักษณะวัฒนธรรมแบบดังกล่าว ได้แก่ ลาตินอเมริกา เม็กซิโก ญี่ปุ่น จีน เกาหลี ไทย และประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชีย

2. Low Context Culture ลักษณะทางการสื่อสารที่อยู่ในบริบททางวัฒนธรรมต่ำแต่ละคนจะมีความผูกพันแบบเปราะบาง ต้องอยู่รวมกันเป็นเวลานานก่อนจึงจะเกิดความไว้วางใจกันแต่ก็พร้อมที่จะออกจากกลุ่มได้ทุกเมื่อหากเกิดความไม่พอใจหรือไม่ลงรอยระหว่างกันเมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นในวัฒนธรรมรูปแบบนี้จะมีการปกป้องสมาชิกภายในกลุ่มของตนเอง และอาจจะต้องมีการ “หาแพะรับบาป” ถ้ามีความจำเป็น

นอกจากนี้ ระบบวัฒนธรรมแบบ Low Context เป็นวัฒนธรรมที่มีการสื่อสารแบบตรงไปตรงมา สามารถสรุปความได้จากวัจนภาษา คำพูดที่พูดออกมาจะตรงจุดที่ผู้ส่งสารต้องการ การแสดงท่าทางต่างๆ จะแสดงออกอย่างเปิดเผย และให้ความสำคัญระหว่างบุคคลน้อยกว่าการตกลงเจรจกันอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร นิยมใช้ข้อโต้แย้งมาถกเถียงกันเพื่อให้ตนเองเป็นฝ่ายชนะ นอกจากนี้บุคคลในวัฒนธรรมรูปแบบดังกล่าวนี้จะมีความคิดสร้างสรรค์

และมีความสนใจในนวัตกรรมใหม่ๆ จะเปิดรับสิ่งใหม่ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมนี กลุ่มประเทศในแถบสแกนดิเนเวีย สวิตเซอร์แลนด์ สวีเดน นอร์เวย์

จะเห็นได้ว่าแนวทางการวิเคราะห์เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในมุมมองของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นจะต้องให้ความสนใจถึงความเป็นมา รวมทั้งมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมว่าจะมีองค์ประกอบใดบ้าง ซึ่งแน่นอนว่าการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จไปไม่ได้ ถ้าหากคู่สื่อสารละเลยที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจในวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดังนั้นทฤษฎีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงเป็นทฤษฎีหนึ่งที่มีความสำคัญต่อนักวิจัยที่สนใจการทำวิจัยในประเด็นของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ขณะเดียวกันมิติทางด้านการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในสมเด็จพระนเรศวรมหาราชปกครองประเทศทั้งเพื่อเป็นไปสำหรับการป้องกันดินแดนและการแสวงหาดินแดนใหม่ จากหลักฐานพงศาวดารและงานวิจัยต่างๆ จะพบว่าพระองค์ท่านทรงมีหลักการในการใช้วาทศิลป์เจรจาต่อรอง (Negotiation) ซึ่งจะอธิบายโดยสังเขปในหัวข้อถัดไป

2.4 แนวคิดการเจรจาต่อรอง (Negotiation)

การใช้อำนาจในการต่อรองอย่างเป็นทางการ เพื่อการยอมรับและความเห็นชอบในการเปลี่ยนแปลงข้อเสนอกับที่ต้องการเจรจาหรือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อเสนอหรือประชุมเพื่อค้นหาข้อตกลงร่วมกัน หรือตัดสินใจร่วมกันแต่ฝ่ายมีความพึงพอใจและความต้องการที่แตกต่างกัน การเจรจาต่อรองเป็นการกำหนดสิ่งสำคัญในงานซึ่งความไม่เห็นพ้องต้องกันเกิดขึ้น ทั้งนี้มีนักวิชาการให้ความหมายของการเจรจาต่อรอง คือ การหาข้อตกลงร่วมกันทั้งสองฝ่ายให้เป็นไปโดยสันติวิธี เน้นไปที่วิธีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และลดเงื่อนไขระหว่างกันจนหาข้อยุติปัญหาและข้อขัดแย้งได้ โดยสามารถใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้สองคำ คือ Negotiation (การเจรจาต่อรอง) กับคำว่า Bargaining (การต่อรอง) (Greenberg & Baron, 1997)

ในความหมายของการสื่อสารนั้น การเจรจาต่อรอง คือ การสื่อสารความคิดระหว่างบุคคลโดยอาศัยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีที่จะนำไปสู่ข้อตกลงร่วมกันในปัญหาความขัดแย้งต่างๆ โดยอาศัยปัจจัยการสื่อสาร ดังนี้ การมีทักษะในการตั้งใจฟัง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การค้นหาปัญหาต่างๆ การระดมหาทางเลือกต่างๆ ร่วมกัน การสร้างสัมพันธภาพที่ดี และการหาข้อยุติอันก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย หลักการทั้ง 6 ประการข้างต้นนี้จะนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางประวัติศาสตร์ โดยพิจารณาพร้อมกับองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการของการเจรจาต่อรอง คือ องค์ประกอบที่หนึ่ง ความขัดแย้งหรือความเห็นที่ไม่ตรงกันหรือมีช่องว่างในการสื่อสารระหว่างผู้ที่เข้าร่วมการเจรจาต่อรอง องค์ประกอบที่สอง เจตจำนงของผู้ที่เข้าร่วมเจรจาในการหาข้อสรุปร่วมกัน และองค์ประกอบที่สาม ผลจากการเจรจาต่อรอง ซึ่งฝ่ายหนึ่งอาจได้ประโยชน์ และอีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ หรืออาจได้ประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

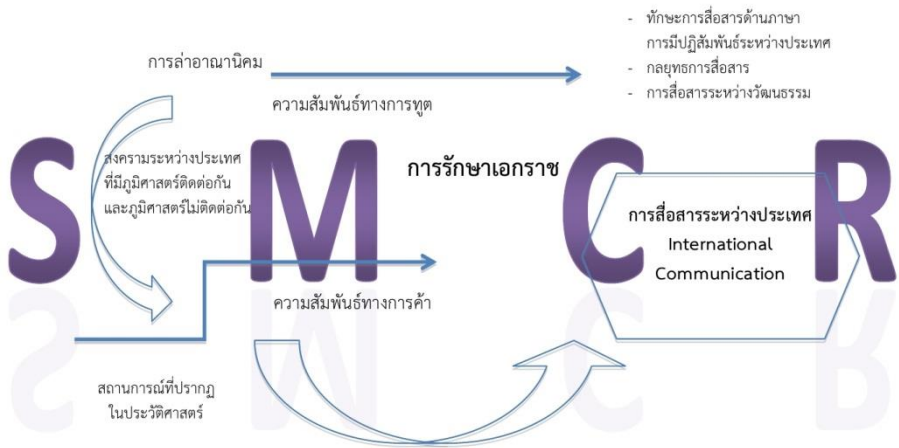
แนวทางหรือเทคนิคในการเจรจาต่อรอง สามารถจำแนกได้หลายแนวทาง แต่แนวทางที่นิยมและนำมาใช้ในทางปฏิบัติ จำแนกออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่

1. แนวทางจิตวิทยา (Psychological Approach) ที่ต้องอาศัยความเข้าใจด้านอารมณ์ นิสัย แรงบีบคั้น รวมถึงการจัดสถานที่นั่งระหว่างผู้ที่นั่งตำแหน่งสูงกว่าและผู้ที่นั่งตำแหน่งต่ำกว่า โดยเฉพาะการเจรจาทางการทูตอันมีพื้นฐานความแตกต่างทางด้านเอกลักษณ์เงื่อนไขในการสร้างความได้เปรียบเชิงจิตวิทยา หรือกระทั่งความอดทนที่จะรอให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเจรจาระหว่างกันทั้งหมดนี้เป็นบรรยากาศของการเจรจาต่อรองทั้งหมดและหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมอ่อนข้อให้ครั้งแรกจะถูกต่อรองให้ยอมอ่อนข้อในครั้งต่อไปอย่างไม่สิ้นสุดตั้งนั้นหลักการเจรจาที่พึงต้องรู้จักนิสัยเล่ห์เหลี่ยมของคู่เจรจาอีกฝ่าย “รู้เขารู้เรา” โดยเฉพาะความต้องการของอีกฝ่าย อารมณ์ ความรู้ ของทั้งตัวเองและฝ่ายตรงข้าม เช่น การระงับอารมณ์ของตนเองด้วยการนิ่งเงียบ (Silence) เมื่อการเจรจาทางออกไม่ได้หรือไม่เป็นไปตามที่เราคาดหวังไว้บ่อยครั้งที่จุดอ่อนของคู่เจรจาอาจจะเกิดจากลักษณะที่เป็นคนโง่โงวมองและในกรณีที่มีการเจรจายิ่งไปถึงจุดๆหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและ ความล้มเหลวของการเจรจาอันเกิดจากปัญหาของบุคลิกภาพของคู่เจรจาเองนอกจากนี้ในเรื่องของสถานภาพและบทบาท (Status and Roles) ของคู่เจรจายังมีส่วนสำคัญที่ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทั้งในด้านการเงิน การบริหาร และอาจจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันหากเป็นเพื่อนที่สนิทกันมากมาดำเนินธุรกิจร่วมกัน

2. แนวทางทฤษฎีเกม (Game Theory Approach) หลักการเจรจามี 3 ลักษณะ คือ 1) เกมศูนย์ (Zero Sum Game) เป็นการตั้งสมมติฐานว่าคู่เจรจานั้นได้ผลประโยชน์จากการเจรจาร่วมกัน แต่หากคู่เจรจาอีกฝ่ายมีอำนาจต่อรองมากกว่าจะเป็นผู้ได้เปรียบและอีกฝ่ายจะเสียเปรียบทั้งหมด เช่น การสั่งการของทหารกับลูกน้อง เพราะผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่าสามารถบังคับลูกน้องตัวเองได้ทั้งหมด 2) เกมลบ (Negative Sum Game) เป็นการเจรจาที่จะส่งผลกระทบต่อให้ทั้งคู่เสียประโยชน์และหากเป็นเช่นนี้ก็จะมีไม่ประสบความสำเร็จกับทั้งสองฝ่าย และ 3) เกมบวก (Positive Sum Game) การเจรจาที่จะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องนำไปสู่ข้อยุติที่เป็นผลดีต่อทุกฝ่าย และตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ทุกฝ่ายต้องได้ประโยชน์ (Win-Win Positive)

จากหลักการแนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารระหว่างประเทศ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และการเจรจาต่อรองที่กล่าวรายละเอียดพอสังเขปข้างต้นนั้นผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางในการสังเคราะห์เนื้อหาที่มาจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลทฤษฎี ภูมิ ดังวิธีการดำเนินการวิจัยที่จะกล่าวต่อไป

3. กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

จากการทบทวนเอกสารข้างต้นผู้วิจัยพบที่มีการสืบค้นเอกสารเชิงประวัติศาสตร์ที่เขียนผ่านนักวิชาการต่างประเทศ โดยมีสมเด็จพระยาตากษานาภาพและนักวิชาการประวัติศาสตร์ไทยหลายคนแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษหลักฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ เป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ได้ 4 ด้าน คือ ด้านภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านภาษาทางการสื่อสารด้านอุดมการณ์ความเป็นชาตินิยมแต่เนื่องจากรายละเอียดของภาษาต่างประเทศไม่เคยปรากฏหลักฐานแจ้งชัดในเอกสารชิ้นใด ส่วนใหญ่จะเป็นการกล่าวถึงผลของการสื่อสารและกลวิธีในการสื่อสารของพระนเรศวรกับชาวต่างชาติ ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านยืนยันว่า พระองค์ทรงมีความสามารถทางด้านภาษาพม่าอย่างแตกฉาน จากการเป็นตัวประกันอันเป็นข้อดีของการเข้าถึงวัฒนธรรมและรู้จุดอ่อนของฝ่ายพม่าในเกมสงคราม ส่วนภาษาอื่นๆ นั้นไม่เคยปรากฏข้อความในต้นฉบับใดแสดงให้เห็นว่าท่านใช้ภาษาใดในการสื่อสาร หรืออาจจะมีล่ามแปลภาษาในครั้งนั้น หรือเป็นความสามารถของคนในสมัยนั้นที่สามารถเรียนรู้จากอวัจนภาษาเป็นส่วนใหญ่

บทความชิ้นนี้จะนำเสนอเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของงานประชุม อย่างไรก็ตามวิธีการดำเนินการวิจัยยังอาศัยแนวทางการสกัดเนื้อหาสาระทั้งที่เป็นความหมายทางตรงและความหมายทางอ้อม (Manifested and Latent) ภายใต้กรอบคิดในการวิเคราะห์เนื้อหาจากกระบวนการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ คือ

1) ใครเป็นผู้ส่งสาร (Sender) หรือใครเป็นผู้ทำให้เกิดลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภายใต้บริบทและ สถานการณ์ใดที่เข้ามาบีบบังคับ หรือทำให้เกิดทิศทางของการส่งสารเช่นนั้นออกไป?

2) มีกระบวนการในการสื่อสารอย่างไรบ้าง เนื้อหาสารที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นมีอะไรบ้าง ทิศทางของเนื้อหาเป็นไปในเชิงบวกหรือลบ และมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ข้อใดได้เปรียบ เสียเปรียบอย่างไรทั้งในทางการทหารและสัมพันธ์ไมตรีทางการค้า ศาสนา และอื่นๆ

3) ผ่านช่องทางอะไร และในช่วงเวลานั้นเครื่องมือการสื่อสารที่ทันสมัยคืออะไร มีช่วงเวลาในการส่งข้อมูลข่าวสาร เท่าไร มีอุปสรรคและปัญหาใดเป็นสำคัญ ช่องทางการสื่อสาร

4) ผลของการสื่อสารนั้นทำให้เกิดผลหรือเหตุการณ์อะไร โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในบทบาทผู้นำประเทศของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช รวมทั้งเกิดความแปรปรวนในเนื้อหาอันส่งผลให้สารนั้นเกิดความบิดเบี้ยวหรือเพี้ยนไปหรือไม่อย่างไร?

หน่วยในการวัด (Unit of Analysis) คำหรือประโยคหรือแก่นของเรื่อง

- 1) คุณลักษณะของคำมีความหมายเป็นอย่างไร บวกหรือลบหรือเป็นกลาง
- 2) ตรวจสอบวิเคราะห์เพื่อจัดประเภทของข้อมูลว่าเกิดผลกระทบอะไรอย่างไร (Impact analysis)
- 3) ตรวจสอบให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

5. ผลการศึกษาเอกสาร

ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสมเด็จพระนเรศวรมีอยู่สองประเภท คือ ลักษณะของการทหารเน้นการศึก สงคราม และการมีสัมพันธ์ไมตรีที่ดีกับประเทศที่เข้ามาเชื่อมโยงทางการค้า (จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ, 2555) ซึ่งสอดคล้องที่ฮันส์ เจ มอร์เกนทอ (Hans J. Morgenthau, 1967) กล่าวว่าประเทศที่มีความต้องการอำนาจไม่ว่าทางใดทางหนึ่งของรัฐ เป็น ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้รัฐไม่ว่าใหญ่ หรือเล็กกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไป

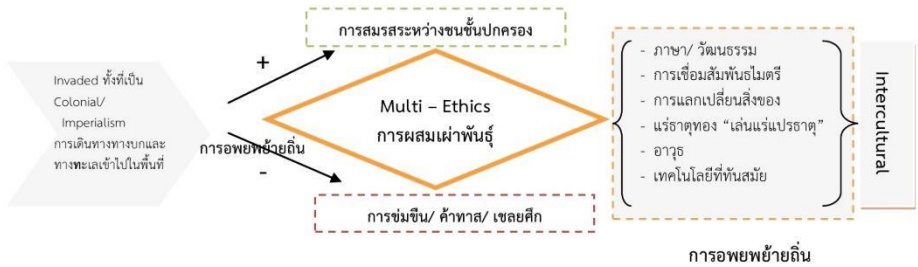
ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสามารถจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของความสัมพันธ์กับประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกันทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเรียกว่า อาณาจักร (Kingdom) ที่มีการปกครองโดยผู้นำของอาณาจักรนั้นๆ และลักษณะที่สองเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศที่อยู่ห่างไกลไม่มีภูมิศาสตร์ติดต่อกัน

ประเทศที่มีอาณาเขตดินแดนติดต่อกัน	ประเทศที่ไม่มีอาณาเขตดินแดนติดต่อกัน
1) ประเทศพม่า : กรุงเทพมหานคร, กรุงเทพฯ 2) ประเทศกัมพูชา : พระนครหลวงหรือนครธม อาณาจักรขอม 3) อาณาจักรล้านนา : เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา 4) อาณาจักรล้านช้างปัจจุบัน คือ สาธารณรัฐประชาชนลาว 5) อาณาจักรมะละกา ¹ เมืองเคตะห์หรือเคตะห์ หรือเมืองไทรบุรีขึ้นอยู่กับอาณาจักรศรีวิชัย ตรัง ภูเก็ต จัมปา (จีน)ปะหัง ตรังกานู กลันตัน สายบุรี ปัตตานี นครศรีธรรมราช (Lugor) Martara Callnansey Bamcha Cotinuo	1) ประเทศโปรตุเกส 2) ประเทศสเปน 3) ประเทศฮอลันดา 4) ประเทศจีน 5) ประเทศญี่ปุ่น

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเกิดขึ้นจากการเดินทางของชนชาติต่างๆ ในอดีตซึ่งที่ต้องการแสวงหาดินแดนใหม่ เพื่อการเพาะปลูกและสร้างชุมชนจนเกิดการปะทะกัน แต่ที่มีการบันทึกในทางประวัติศาสตร์ โดยส่วนใหญ่จุดมุ่งหมายหลักคือการยกย่องผู้นำการเดินทางหรือเป็นบันทึกการเดินทางของผู้ออกเดินทาง ทำให้การค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในเชิงประวัติศาสตร์จะต้องสกัดเอามิติที่เป็นมายาคติหรือเป็นการยกย่อง หรือจ้องทำลายอีกฝ่ายออกให้เหลือแต่ข้อมูลที่น่าไปสู่ความรู้ที่สอดคล้องกับการอธิบายตามทฤษฎีการสื่อสารระหว่างประเทศ โดยมีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการนำมาอธิบายในเอกสารฉบับนี้

ก่อนการเกิดแนวคิดด้านเขตแดนภูมิศาสตร์และการขีดเส้นแผนที่โดยนักสำรวจชาวตะวันตก การเดินทางที่ได้รับการบันทึกไว้อย่างมีหลักฐาน ระบุว่าผู้นำที่ยิ่งใหญ่ออกเดินทางสำรวจ 2 ทาง คือ ทางบก คือ พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander the Great) และ กุบไลข่าน (มองโกล) ส่วนผู้นำการสำรวจทางทะเล คือ มาร์โคโปโล (Marco Polo) ในขณะที่มีเอกสารของจีนปรากฏหลักฐานอีกด้านหนึ่งว่าเจิ้งเหอ (郑和) เริ่มเดินทางรอบโลกทางทะเลตั้งแต่ปี ค.ศ.1421 และเคยติดต่อกับอาณาจักรอยุธยาด้วย (ปรีวิวัฒน์ จันทร, 2548) แต่จากหลักฐานที่ปรากฏไม่ว่าจะเป็นการระบุว่าชนชาติใดออกเดินทางก่อนหรือหลังต่างก็เป็นเหตุการณ์สำคัญที่สามารถต่อประกอบกับแนวคิดการสื่อสารระหว่างประเทศของฮาร์โรล อินนิส (Innis, 1951, pp.3-60 และ 1972, pp.12-115 อ้างถึงใน Fostner, 1933) ที่เคยทำการวิจัยสืบค้นเชิงประวัติศาสตร์ด้านการสื่อสารระหว่างประเทศในดินแดนเมดิเตอร์เรเนียน ผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกันกับการสื่อสารในดินแดนเอเชียและการสื่อสารระหว่างประเทศจึงเริ่มต้นจากการใช้ตัวอักษรดินเหนียวจากตัวอย่าง ตราประทับของจักรพรรดิจีน ราชวงศ์หมิง (อ้างใน คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย, 2533 และไกรฤกษ์ นานา, 2553) และกระดาษ หรือพระราชสาส์นจากกษัตริย์ในดินแดนห่างไกลที่เป็นเสมือนตัวแทนแสดงอำนาจในการเข้ามาครอบงำดินแดนจาก

การมีผู้นำที่แกร่งการรบและกวาดต้อนคนในพื้นที่มาเป็นเชลย รวมทั้งการสิ่งสำคัญทั้งช้าง ทั้งบุตร แต่กระตายเป็นเทคโนโลยีอันทันสมัยเพราะสามารถเคลื่อนที่ไปในดินแดนต่างๆ จดบันทึกความรู้ผ่านตัวอักษรได้มากกว่าการบอกเล่าที่มีโอกาสจะบิดเบือนจากความจริงได้มาก การสื่อสารในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและการเลียนแบบวัฒนธรรม จนนำไปสู่การผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมมาจนกระทั่งปัจจุบันได้จากการเดินทางออกสำรวจของนักเดินทาง ไม่เพียงเท่านั้นยังปรากฏหลักฐานว่านักเดินทางในสมัยนั้นจะติดเอาชนเผ่าในพื้นที่ที่เดินทางเข้าไปครอบครองดินแดน (Colonial) ด้วยวิธีการสู้รบจะด้วยอาวุธที่ทันสมัยกว่าหรือด้วยวิธีการอื่นใด เป็นเหตุให้เกิดการผสมผสานระหว่างชาติพันธุ์ (Ethics) เพราะนอกจากจะเกิดการข่มขืนหรือการผนวกแผ่นดินด้วยการสมรสแล้วแต่เป็นเหตุผลที่นำไปสู่การเรียนรู้ทางภาษาอันเป็นเครื่องมือสำคัญในกระบวนการสื่อสารต่างชาติพันธุ์

ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงบวก (Positive Relationship) ที่อยู่ภายใต้ข้อจำกัด

- 1) การล่าอาณานิคมแต่ไม่ได้ทำให้กษัตริย์ในดินแดนนั้นหมดอำนาจ หากแต่ให้ปกครองโดยการส่งสิ่งของบรรณาการ
- 2) การผนวกด้วยการสมรสระหว่างราชวงศ์หรือระหว่างผู้นำและบุตรสาวของกษัตริย์
- 3) การมอบตราอำนาจจากราชวงศ์เพื่อเป็นเครื่องหมายยืนยันอำนาจที่ได้รับว่าให้อยู่ภายใต้การปกครองและดำเนินชีวิตอย่างปกติได้ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้
- 4) การส่งเครื่องราชบรรณาการหรือการส่งพระสุพรรณบัฏ (ส่งสวย)

ความสัมพันธ์เชิงบวกนี้ ผู้ส่งสาร (Sender) จะเป็นเจ้าของสื่อ (พระราชสาสน์) トラประทับ (Clay) ที่เป็น สัญลักษณ์ (Sign) ในการมอบอำนาจทางการสื่อสารให้กับผู้ถือซึ่งโดยส่วนใหญ่ คือ ผู้นำที่ออกเดินทางนั่นเอง และการส่งข้อความ (Message) ใดๆ ย่อมเป็นข้อความที่ใช้ภาษาของเจ้าของสื่อ นั้น โดยที่ผู้รับสารก็คือผู้นำในดินแดนนั้นนั่นเอง (Receiver)

ปัจจัยที่ทำให้การสื่อสารเป็นไปเชิงบวกอาจจะมียุคประกอบหลายประการ เช่น กองกำลังที่ยกมาพร้อมกันไม่เพียงพอ หรือผู้คนในดินแดนดังกล่าวมีความรู้ความสามารถในการหาทรัพยากรธรรมชาติได้เก่งกว่า

ลักษณะของความสัมพันธ์เชิงลบ (Negative Relationship)

- 1) การล่าอาณานิคมด้วยการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ เกณฑ์เป็นเชลย ค้าทาสเพื่อไปเป็นแนวร่วมกองกำลังหรือก่อสร้าง
- 2) การใช้อาวุธข่มขู่
- 3) การทำลายล้างราชวงศ์หรือเนรเทศออกนอกดินแดน
- 4) การฆ่าข่มขืนการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

อย่างไรก็ตามประวัติศาสตร์จะบันทึกไว้เหมือนกันทุกภาษาว่าเป้าหมายของการสร้างความสัมพันธ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบมีเพียงเป้าหมายเดียว คือ ความต้องการสิ่งของที่ไม่มีในดินแดนของตน เช่น เครื่องเทศ ผ้าไหม พรม หนังสัตว์ เครื่องแก้วอัญมณี และทอง แม้ผู้ที่เข้ามาล่าดินแดนจะมีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีหลายอย่างเพราะพัฒนามาเพื่อให้รองรับกับการแผ่ขยายอาณาเขต เช่นที่ จอร์จ สุกพานิชกล่าวถึง สื่อ (Media) ที่ปรากฏเริ่มต้นอย่างชัดเจนจากการพึ่งพาเทคโนโลยีการพิมพ์ของต่างชาติ ทำให้คนรุ่นหลังๆ ได้รู้จักประวัติศาสตร์ของตนเองที่มากกว่าการจารึกลงบนหินในยุคสุโขทัย ซึ่งอาศัยเวลาในการจารึกบนหลักศิลา เอกสารฉบับแรกที่ทำให้รับรู้เรื่องราวในอดีต คือ พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับกรมสมเด็จฯ พระปฐมมาศ เมื่อ พ.ศ.2406 แต่ก็พบว่ายังมีข้อความที่ยังขาดตอนอยู่ จึงต้องอาศัยจดหมายเหตุจีนและจารึกของอาณาจักรใกล้เคียงมาผสมผสานพอให้เรื่องราวสมบูรณ์

“..William Bradford (Of Plymouth (1620-1647) By William Bradford, New York, Alfred A. Knopf, 1962.) ความยากลำบากที่ต้องประสบเมื่อเข้ามาอยู่ในดินแดนใหม่ การดำเนินชีวิตแบบสังคมนิยมในปีแรกๆ และการที่ต้องเปลี่ยนไปเป็นเสรีนิยมในระยะต่อมา สิ่งเหล่านี้มีปรากฏชัดในข้อเขียนหมดสิ้น ยิ่งกว่านั้นเรายังทราบด้วยถึงคุณสมบัติของผู้อพยพว่าเป็นแพทย์ เป็นนักกฎหมาย เป็นช่าง เป็นพ่อค้า กลิกร ตลอดจนเป็นช่างเรียงพิมพ์ เราก็ได้ทราบอย่างถี่ถ้วนเมื่อครั้งนั้นตรงกับรัชสมัยพระเจ้าทรงธรรมต่อกับพระเจ้าปราสาททองของเรา คือราว 300 กว่าปีมาแล้ว เราก็น่าจะยอมรับว่ามาตรฐานการศึกษาของพวกอพยพไปก่อตั้งสหรัฐอเมริกาเขาเหนือเราทุกด้านเป็นไหนๆ การที่เขามีตัวหนังสือใช้ และยิ่งกว่านั้น ยังคิดสร้างแท่นพิมพ์ได้ในไม่ช้า ย่อมได้เปรียบกว่าเราเป็นอันมาก การที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดแรกตั้งเมื่อแผ่นดินพระเจ้าปราสาททอง หนังสือพิมพ์มีออกจำหน่ายเป็นประจำติดต่อกัน ในปลายแผ่นดินพระเพทราชาห้องสมุดสาธารณะแรกเปิดแต่แผ่นดินพระเจ้าบรมโกศ และการรถไฟเดินรับใช้ประชาชนแต่รัชกาลที่ 3 เช่นนี้ เราก็คงจะเข้าใจได้ว่าประเทศชาติของเราแล้วหลังเขามาไม่นานแล้ว ทั้งๆ ที่เราเป็นชาติเก่ากว่าตั้งพันปี”

ข้อความที่ขีดเส้นใต้ไว้เป็นหลักฐานอย่างดีในการแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารนั้นมีส่วนสำคัญในการทำให้ประวัติศาสตร์ดำรงอยู่ และการดำรงอยู่ของประวัติศาสตร์ย่อมเป็นหนทางในการสร้างวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนเผ่าและอาจจะเห็นเหตุให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันทางภาษา จนกระทั่งมีการปฏิวัติอุตสาหกรรม พัฒนาการทางการพิมพ์ทำให้เกิดการถ่ายทอดได้อย่างชัดเจนมีหลักฐานจากรุ่นสู่รุ่น ส่งผ่านความรู้ ความเชื่อจนก่อตัวเป็นระบบวัฒนธรรม สังคมและโลกอย่างเป็นทางการหนึ่งเดียวกัน แต่อาจจะมีความเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลานั้นๆ ประวัติศาสตร์ก็เช่นเดียวกันทั้งที่ได้รับการบันทึกไว้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการสื่อสารแบบวจนะภาษาหรืออวัจนภาษา (Verbal and Non – Verbal Communication) ดังที่วอลเตอร์ ฟิชเชอร์ (Walter Fisher, (1984, 1985) อ้างใน จูดีธ เอน มาร์ติน และโทมัสเค นากายามา (Judith N. Martin and Thomas K. Nakayama, 2003, pp.123-131) กล่าวว่า “เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทำให้คนรู้ว่าตัวเองเป็นใครมาจากไหนและทำให้รู้จักว่าคนอื่นๆ ในโลกเป็นอย่างไร” แต่บ่อยครั้งที่ประวัติศาสตร์จะจดบันทึกเฉพาะวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่มีอำนาจทางสังคมในเวลานั้นและไม่มีกรจดจำเรื่องราวของกลุ่มคนเล็กๆ ในสังคมเลย โดยเฉพาะชาติพันธุ์ต่างๆ การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องสนใจสิ่งที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ชาติเพื่อเข้าใจวัฒนธรรมชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการศึกษาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Holocaust) ในสงครามโลกครั้งที่สองอันเป็นสาเหตุของการอพยพและตั้งถิ่นฐานใหม่ของคนหลากหลายชาติในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 เป็นต้นมา การกระจัดกระจายย้ายถิ่น (Diaspora) ทำให้เกิดความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในหลายทวีป โดยเฉพาะหากจะอธิบายประวัติศาสตร์อเมริกาและบริติชพอลิกลรอย (Paul Gilroy, 1993 อ้างถึงใน Judith N. Martin and Thomas K. Nakayama, 2003, น.131) ย้ำว่าจะต้องเข้าใจอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและประสบการณ์รวมทั้งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างแอฟริกัน [ที่เข้าไปในฐานะทาส (Slave)] ยุโรป (ที่พลัดถิ่นในฐานะผู้ลี้ภัยสงคราม) และอเมริกาเหนือ (ที่ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นแรงงานในอังกฤษและสมัครเข้ามาเป็นผู้สร้างประเทศ) หรือแม้กระทั่งเอเชีย (ASIA) ซึ่งก็มีทั้งญี่ปุ่น จีน เวียดนาม (ที่เผชิญหน้ากับสงครามเช่นเดียวกัน) ที่ปัจจุบันความเป็นอเมริกันไม่ได้แยกชื่อเรียกว่า ญี่ปุ่นอเมริกัน (Japanese American), ยิวอเมริกัน (U.S Jews), เยอรมันอเมริกัน (German American) เม็กซิกัน อเมริกัน (Mexican American) เป็นต้น แต่เรียกรวมกันว่าเป็นอเมริกัน (American) ผู้คนเหล่านั้นย่อมเอาวัฒนธรรมของตนติดตัวไปด้วย แต่การเรียนประวัติศาสตร์ที่มากและตีความหมายของประวัติศาสตร์ที่ผิดก็ส่งผลต่อการปะทะกันทางวัฒนธรรมหรือนำไปสู่การฆ่าหมู่ (Massive Murder) โดยเฉพาะถ้าใช้การสื่อสารและเครื่องมือการสื่อสารผ่านภาษาที่แสดงให้เห็นความเกลียดชังระหว่างกันดังที่ปรากฏในเหตุการณ์ ชาร์ลี แอปโด (Paris Charlie Hebdo) เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2015 (2558)

ความเป็นไทย (Thai) เช่นเดียวกันประวัติศาสตร์จะช่วยทำให้เข้าใจการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ดังนั้นสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ที่ต้องการมองปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

เชื้อชาติที่แตกต่างกันเมื่อเข้ามาอยู่ด้วยกันจนเกิดการซึบซับ (Assimilate) หรือการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็ก (Language Acquisition in Children) ซึ่งบี เอฟ สกินเนอร์ (B. F. Skinner), เพียเจท์ (Jean Piaget) ไว สกอตต์ (Lev Vygotsky) และนักจิตวิทยาอื่นๆ ได้ทำการวิจัยและอธิบายว่าภาษาและความคิดเป็นสิ่งที่ใกล้กันมากจนแยกกันไม่ออกส่งผลต่อการพูดและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต แต่เมื่อผู้คนมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะเกิดความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม (Cross-Cultural Differences in Language) เช่น การที่สมเด็จพระนเรศวรทรงมีบุคลิกภาพทางการสื่อสารและการใช้ภาษาพม่าในการสื่อสารอย่างเข้าใจเพราะทรงมีความรู้ด้านการรบจากพระมหาเถร และสมเด็จพระเจ้าบุเรงนอง แม้จะเกิดกับสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชที่ 1 แต่ก็ทรงไม่ได้รับอิทธิพลในการเป็นบุรุษจากพระบิดา เพราะทรงต้องเป็นตัวประกันให้กับเมืองหงสาวดี และเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในแผ่นดินพม่าซึ่งต้องอดทนอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง ความอวดตนของพระโอรสในบุเรงนอง อีกทั้งความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะให้แผ่นดินเป็นอิสระภาพที่ถูกพระเจ้าบุเรงนองปกครองภายใต้การปกครองของพระบิดา ส่งผลให้สมเด็จพระนเรศวรทรงมีความพยายามในการเรียนรู้และทำความเข้าใจลักษณะทางภาษา วัฒนธรรม การป้องกันตัวจากผู้คนในประเทศพม่า ประกอบกับพระชนมายุในเวลานั้นยังทรงพระเยาว์เพียง 9 ชันษา (คำนวณพระชนมพรรษาตามหลักฐานของเยเรมียัส ฟาน ฟลิต (Jeremias van Vliet (1957)) ทำให้กระบวนการเรียนรู้เร็วและเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อไปอยู่หงสาวดี สมเด็จพระนเรศวรทรงได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างดีเช่นเดียวกับเจ้านายรุ่นเดียวกันที่พระเจ้าหงสาวดีทรงอุปการะซึ่งน่าจะเป็นเชื้อพระวงศ์ที่ไปจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน (สมเด็จพระนเรศวรมหาราช, 2549, น.21) การไปอยู่หงสาวดีนับเป็นโอกาสที่ดีที่จะได้ฝึกพระองค์เพราะมีสถานศึกษาที่ชื่อว่าดีที่สุดในสมัยนั้นที่สำคัญยิ่ง คือ มีโอกาสได้รู้เขา คือ มีโอกาสศึกษาข้อมูลทุกอย่างเกี่ยวกับพม่าศัตรูสำคัญของประเทศโดยประสบการณ์ตรงและทรงมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับพระเจ้าบุเรงนองซึ่งมีบุคลิกชอบสอนทำให้ได้รับทักษะทางยุทธศาสตร์และยุทธศิลป์ตลอดจนความรู้ต่างๆ (สม สุจิตรา, 2551, น.28)

ประกอบกับการที่พระองค์ทรงมีความเป็นผู้นำตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์บุคลิกภาพที่ส่งผลต่อการรวมประเทศ (National Identity) ในขณะที่เกิดศึกสงครามและการต้องตกเป็นเมืองขึ้นพม่าระหว่างที่พระมหาธรรมราชา (พระบิดา) เป็นผู้ปกครองกรุงศรีอยุธยา นครศรีธรรมราช คำวณิช อ่างถึงโคลงภาพพระราชพงศาวดาร : การศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์, 2550, น.163-170)

สยามรัฐพัฒนาแผ่นพับ	สองครา นี้แล
หนึ่งเขตรนเรศรา	ชนะ
กับทั้งเทพมหา	นคร เรานอ
สิทธิ์คู่สิทธิ์ไชยชี	เขตอ้างปางสอง

ลักษณะความแตกต่างทางวัฒนธรรมอีกด้านที่พระนเรศวรทรงติดตัวไปตั้งแต่กำเนิด คือ การเป็นผู้ที่โอภาปราศรัย อ่อนน้อมถ่อมตน และฉลาดแกมโกง ดังหลักฐานที่ปรากฏและบันทึกโดยชาวโปรตุเกส โทมัส ปิเรส (Tomé Pires) (อ้างใน พัฒนพงศ์ ประคัลภ์พงศ์ ฉบับแปล, 2555) ที่มองว่า

“...ชาวสยามเป็นพวกที่สงวนปากคำและท่าทีมาก พวกเขาโอภาปราศรัยด้วยความอ่อนน้อมถ่อมตนเหมือนได้รับการอบรมมาอย่างดี”

ลักษณะดังกล่าวที่ถ่ายทอดด้วยความคิดของชาวโปรตุเกสแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างเชื้อชาติแม้ในเวลาที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันในเชิงเศรษฐกิจก็ตาม แต่สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพของพระนเรศวรในขณะที่ยังอยู่ในพม่า พระองค์ทรงโอภาปราศรัยและอ่อนน้อมถ่อมตนจนเป็นที่รักใคร่ของพระมหาเถรและพระเจ้าบุเรงนองหรือแม้กระทั่งกลับมาช่วยพระบิดาทำการศึกสงครามสิ่งที่พระนเรศวรเป็น คือ ความฉลาดแกมโกง เมื่อจำนวนของกองทัพมีไม่เพียงพอต่อการต่อสู้ พระองค์ทรงใช้หลักการสื่อสารทางการทูตที่อาศัยการโน้มน้าวใจด้วยถ้อยคำที่ทำให้อีกฝ่ายเกรงพระทัยและออกมารบด้วยตนเอง

“พระเจ้าที่เราจะยืนอยู่ในโรมไม่แล้วเชิญออกมาทำยุทธหัตถีด้วยกันให้เป็นเกียรติไว้ในแผ่นดินเกิดภายหลังไปไม่มีกษัตริย์ที่จะได้ยุทธหัตถีแล้วพระมหาอุปราชาได้ฟังดังนั้น ละอายพระทัยมีขัตติยราชมานะก็บายพระคชาธารออกมารับเจ้าพระยาไชยานุภาพ...” (พงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา, 2516 อ้างถึงในอรอุษา สุวรรณประเทศ, 2552)

จากหลักฐานดังกล่าวเมื่ออธิบายในแนวคิดของการสื่อสารระหว่างประเทศและทฤษฎีเกมส์แล้วจะพบว่าบุคลิกภาพที่สุขุมนิ่งเงียบ (Silence) อ่อนน้อมถ่อมตน (การใช้คำว่า “พระเจ้าที่เราร”) รู้เขารู้เรา และการมีหลักการเจรจาต่อรองที่เสนอให้ (คำว่า “เป็นเกียรติ และไม่มีกษัตริย์ที่จะได้ยุทธหัตถีแล้ว”) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความสามารถที่จะมีโอกาสชนะทั้งสองฝ่ายเพราะต่างฝ่ายต่างเป็นกษัตริย์และต่างฝ่ายต่างมีข้าง อาวุธ และความสามารถเท่าเทียมกัน แต่พระองค์ทรงนอบน้อมด้วยการแสดงตนเป็นผู้อ่อนเยาว์กว่า

นอกจากนี้บทบาทของพระนเรศวรที่มีความเก่งกาจด้านการรบนอกจากสร้างความชื่นชมยินดีและความมั่นคงให้กับไพร่ฟ้าประชาชน แต่กลับกลายเป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งและสงครามระหว่างดินแดน จากข้อมูลจากเอกสารหลายฉบับพบว่า ความขัดแย้งระหว่างกรุงหงสาวดีและกรุงศรีอยุธยาเกิดจากความอิจฉา ความกลัวที่นำไปสู่การคิดลอบปลงพระชนม์องค์พระนเรศวร ซึ่งมีได้เกิดจากภาวะความเห็นที่ไม่ตรงกันแต่มีช่องว่างในการสื่อสารระหว่างโดยไม่มีการเจรจาต่อรองระหว่างกันเลยในเวลานั้น แต่ทั้งสองฝ่ายสื่อสารผ่านบุคคล คือ

พระยาเกียรติและพระยาราม (ซึ่งก็ขาดความจงรักภักดีกับพระเจ้ากรุงหงสาวดี) นำความไปกราบทูลทำให้เกิดความขัดแย้งจนถึงขั้นสงครามและนำไปสู่ความพ่ายแพ้

“ลุตักราช 935 ปีระกาเบญจศก เดือน 5 ฝ่ายพระเจ้าหงสาวดีก็มีได้ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงพระดำริว่า พระนเรศวรประกอบไปด้วยปัญญาหลักแหลมลึกซึ้ง ทั้งการสงครามก็องอาจกล้าหาญนานไปเห็นจะเป็นเสี้ยนศัตรูต่อเมืองหงสาวดีเป็นมั่นคง จำจะคิดแต่งอุบายให้ไปเอาตัวพระนเรศวรขึ้นมา จะกระทำพระนเรศวรเสียให้จงได้สำเร็จแล้วเมืองหงสาวดีจะกว้าง...เพราะมหาอุปราชกราบทูลยุยงกระทำร้ายแก่พระนเรศวรเป็นเจ้า จึงพระมหาอุปราชให้มีศุภอักษร บอกมาถึงพระนเรศวรว่า บัดนี้กรุงรัตนบุรีมีอภัยจะเป็นกบฏแข็งเมืองต่อพระเจ้าหงสาวดี ให้เชิญพระนเรศวรยกทัพมาช่วยการสงครามคิดกรุงรัตนบุรีอภัย...พระยาเกียรติ พระยาพระรามลงไปรับ...จับเอาตัวพระนเรศวรประหารชีวิตเสียให้จงได้เมืองหงสาวดีจึงจะเป็นอิสราฟไพศาลกว่าพระนครทั้งปวง...พระยาเกียรติ พระยาพระรามเข้าไปเฝ้าสมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้า แล้วถวายพระพรว่าพระยาเกียรติ พระยาพระรามนี้เป็นสานุศิษย์ของรูปมาบอกว่า พระเจ้าหงสาวดีคิดประทุษร้ายต่อพระองค์... พระยาเกียรติ พระยาพระรามก็กราบทูลตามความซึ่งพระเจ้าหงสาวดีคิดและสั่งนั้นทุกประการ สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้าได้ทรงทราบก็น้อยพระทัยคิดอาฆาตแก่พระเจ้าหงสาวดี...สมเด็จพระนเรศวรเป็นเจ้าก็ตรัสแก่ขุนมาตยาโยธยทวารทั้งปวงว่าเราหาความผิดมิได้ ซึ่งพระเจ้าหงสาวดีคิดร้ายต่อเราก่อนนั้น อันแผ่นดินพระมหานครศรีอยุธยา กับแผ่นดินเมืองหงสาวดี ขาดจากทางพระราชไมตรีกัน เพราะเป็นอนุศลกกรรมนิยมสำหรับที่จะได้สมณพราหมณาประชาราษฎร์ได้ความเดือนร้อน ตรัสแล้วพระหัตถ์ขวาทรงพระสุวรรณภิงคารหลังอุทกธาราลงเหนือพื้นพระสุธาดล จึงออกพระโขนงตรัสประกาศแก่เทพเจ้าทั้งหลายอันมหิทฤทธิและที่ทิพจักจุทิพโสธ ซึ่งสถิตอยู่ทุกทิศานุทิศจะเป็นทิพพยานด้วย พระเจ้าหงสาวดีมิได้ตั้งอยู่โดยคองลงสุจริตมิตรภาพ (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐ และฉบับกรมพระปรมาธิบดีฯ) และพงศาวดารเหนือ ฉบับพระวิเชียรปรีชา (น้อย), 2504, น.141-145)

เมื่อพิจารณาตามหลักการเจรจาต่อรองจะเห็นได้ว่าหากผู้นำทั้งสองฝ่ายเข้าร่วมเจรจาในการหาข้อสรุปร่วมกัน อาจจะทำให้เกิดผลในทางที่ดีของการเจรจาต่อรองและยุติความกลัวของอีกฝ่ายด้วยการแบ่งปันผลประโยชน์ที่จะนำไปสู่ผลประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

6. บทสรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในเชิงประวัติศาสตร์ ขึ้นอยู่กับผู้นำของชุมชน หรือที่เรียกว่าอาณาจักร ซึ่งอาจจะมีพื้นที่เทียบเท่ากับจังหวัดในปัจจุบัน แต่การล่าอาณานิคมในช่วงเวลาเดียวกันทำให้ผู้นำของแต่ละอาณาจักรต้องสะสมกำลังพลทั้งเพื่อแรงงานและใช้เป็นกองทัพป้องกันการรุกราน รวมทั้งเป็นการขยายแสนยานุภาพทางการทหารทั้งนี้ลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่สอดคล้องกับการปกครองของพระมหากษัตริย์ในดินแดนสยาม พบว่า

1. มีลักษณะการปกครองแบ่งออกเป็น 2 ราชอาณาจักร คือ อาณาจักรฝ่ายเหนือ ได้แก่ กรุงสุโขทัยที่มีอาณาเขตครอบคลุมไปจนถึงพิชฌุโลกในปัจจุบัน และอาณาจักรฝ่ายใต้ คือ กรุงศรีอยุธยา ที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในเรื่องวัฒนธรรม ไม่เพียงเท่านั้นยังมีผลต่อรูปแบบภาษา การสืบสันตติวงศ์ในการเป็นผู้ปกครองอาณาจักรด้วยการสมรสกับบุตรของอาณาจักรต่างๆ ที่เข้าไปตีดินแดนได้ ซึ่งกรุงศรีอยุธยาในช่วงเวลานั้นมี 4 มหเสีที่กลายเป็นผู้มีส่วนสำคัญและอยู่เบื้องหลังประวัติศาสตร์ทั้งในการครอบงำความคิดและการให้กำเนิดองค์รัชทายาท และเป็นฉนวนเหตุสำคัญของความขัดแย้งและวิกฤตภายในบ้านเมืองต่างๆ ดังข้อความบันทึกว่า

*ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 พิมพ์ตามกฎหมายตราสามดวง (ม.ป.ป)
มีชื่อตำแหน่งพระสนมเอกในสมัยอยุธยาว่า อินทสุเรนทร ศรีสุดาจัน
อินทรเทวี และศรีจุลาลักษณ์ กินคักดินา 1,000 พระสนมทั้ง 4 ตำแหน่ง
นี้ได้แก่ ท้าวอินทสุเรนทร (จากเมืองสุพรรณบุรี) ท้าวศรีสุดาจันทร์
(จากเมืองลพบุรี) ท้าวอินทรเทวี (จากเมืองนครศรีธรรมราช) และท้าว
ศรีจุฬาลักษณ์ (จากเมืองสุโขทัยหรือเมืองพิชฌุโลก)*

2. มีความหลากหลายและมีตีความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยวิธีการสื่อสารบนความต่างทางภาษาและภูมิหลัง อีกทั้งยังซ้อนทับผลประโยชน์ในการเข้ามารอบครองดินแดนในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวร สอดคล้องกับที่โทมัส นูสสัน (Thomas J. Knutson, 2005, pp.4-9) กล่าวว่าความเข้มข้นของรูปแบบประเพณี พิธีกรรมของกลุ่มคนได้แสดงให้เห็นถึงมิติความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศไทยตามแนวความคิดของฮอฟสตีด (Hofstede) พบว่าประเทศไทยมีวัฒนธรรมแบบ Collectivism ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของกลุ่ม บุคคลแต่ละคนมีน้ำใจและความเกรงใจ สังคมมีการยอมรับในเรื่องของ Power Distance ที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของอำนาจและความมั่งคั่งในสังคม ไม่เพียงเท่านั้น ผู้คนยังยอมรับความแตกต่างในเรื่องของสถานะทางสังคมและผู้คนในสังคมไทยส่วนใหญ่จะไม่ยกมือไหว้บุคคลที่อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าตนเอง นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีวัฒนธรรมแบบ Femininity ให้ความสำคัญกับเรื่องของบุญคุณและความกตัญญู Uncertainty Avoidance หรือหมายถึงการยอมรับได้กับสิ่งที่ไม่มั่นใจและเฉยๆ กับเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิด

ความไม่มั่นใจ และคนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีลักษณะทางวัฒนธรรมแบบ Long-Term Orientation หรือให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความสัมพันธ์มายาวนานก่อนผู้ที่เพิ่งรู้จักกัน

3. ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้ผู้คนเกิดความรู้ ความเข้าใจและไม่คล้อยตามผู้นำที่ใช้การสื่อสารเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนเองฝ่ายเดียว โดยเร่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทางการทูตผ่านระบบการศึกษาทั้งในเชิงการให้ทุนกับผู้คนในประเทศโลกที่ด้อยพัฒนาและกำลังพัฒนาไปเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมเพื่อให้ซึมซับและลดแรงต้านทานการเข้ามาปฏิสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุน ในขณะเดียวกัน ภาษาอังกฤษ ที่กลายเป็นภาษาทางการในหลายประเทศกลายเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงและเป็นกลไกบังคับให้ผู้คนเกิดการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมกันโดยปราศจากการเสียเลือดเนื้อเช่นในอดีต

เชิงอรรถ

¹ เมืองเกดะห์ถูกเรียกว่าเมืองไทรบุรีมาโดยตลอด โดยในศตวรรษที่ 7-8 เมืองไทรบุรีขึ้นอยู่กับอาณาจักรศรีวิชัยหลังอาณาจักรศรีวิชัยล่มสลาย และเกิดอาณาจักรมะละกาทางตอนใต้ เมืองไทรบุรีจึงไปขึ้นอยู่กับมะละกา จนกระทั่งศตวรรษที่ 17 พวกอาเจะห์ก็เข้าเข้าโจมตีเมืองไทรบุรี เจ้าเมืองไทรบุรีจึงได้ขอความช่วยเหลือยังอาณาจักรอยุธยาและถ้าปลดปล่อยสำเร็จจะขอเป็นเมืองประเทศราชของอาณาจักรอยุธยา โดยทางอาณาจักรอยุธยาได้ส่งกำลังทหารเข้ามาปลดปล่อยเมืองไทรบุรีจากพวกอาเจะห์เป็นผลสำเร็จ ซึ่งตั้งแต่นั้นเมืองไทรบุรีศตวรรษที่ 18 ก็อยู่ภายใต้อำนาจของอาณาจักรอยุธยาต่อมาถึงอาณาจักรสยามมาโดยตลอด (สืบค้นจาก www.kedah.gov.my)

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยฯ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2534). *คำให้การขุนหลวงวัดประดู่ทรงธรรม เอกสารจากหอหลวง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

สุทธชัย ยิ้มประเสริฐ, บรรณาธิการ. (2550). *โคลงภาพพระราชพงศาวดาร : การศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์*. ใน สายธารแห่งอดีต รวมบทความทางประวัติศาสตร์เนื่องในวาระครบรอบ 60 ปี ศ.ดร. ปิยนารถ บุนนาค. กรุงเทพฯ: พีเพรส.

จิราภรณ์ สถาปนาวรรณนะ. (2555). *โครงการจัดทำหอพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช, มหาวิทยาลัยนเรศวร*. พิษณุโลก: พี อาร์ ฟริน ตั้ง จำกัด.

องค์การคำของคุรุสภา. (2504). *พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา (ฉบับหลวงประเสริฐและฉบับกรมพระปรมาภิไธย) และพงศาวดารเหนือ ฉบับพระวิเชียรปรีชา (น้อย)*. กรุงเทพฯ: ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ คำให้การชาวกรุงเก่า, คำให้การขุนหลวงหาวัด. (2553). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ศรีปัญญา.

- พัฒนาพงศ์ ประคัลภ์พงศ์ ฉบับแปล. (2555). *จดหมายเหตุการเดินทางของโตเมปีเรสตอนที่เกี่ยวกับสยาม*. เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการประจำปี 2554: 500 ปี ความสัมพันธ์สยามประเทศไทยกับโปรตุเกสและชาติตะวันตกในอุษาคเนย์ 2054-2554 (500 Anniversary of Siam-Thailand Relations with Portugal and the West: 1511-2011), 26-27 มกราคม 2555. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทยและมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ปรีวัฒน์ จันทร. (2548). *เจ้เหอ แม่ทัพชั้นที่ “ซาปอกง”*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วิศรุต ตั้งค้ำวนิช. (2555). *ภาพลักษณ์สมเด็จพระนเรศวรของราชสำนักไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ถึงทศวรรษ 2480*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สม สุจีรา. (2551). *เจาะตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ.
- สุรัชย์ ชุ่มศรีพันธุ์. (2555). “โปรตุเกสในประเทศไทย *Portugal na Tailândia*”. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2554: 500 ปี ความสัมพันธ์สยามประเทศไทยกับโปรตุเกสและชาติตะวันตกในอุษาคเนย์ 2054-2554, 26 – 27 มกราคม 2555.
- อรอุษา สุวรรณประเทศ. (2552). *สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พลังขับเคลื่อนเบื้องหลังประชาชาติ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร , พิษณุโลก.
- เอื้อมพร ศรีสุวรรณ. (2550). “โคลงภาพพระราชพงศาวดาร : การศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์.”
- Andres Felipe Molina. (2005). *Critically consider Geert Hofstede’s contribution to Intercultural Communication*. Retrieved from http://www.tracest.com/uploads/Geert_Hofstede_by_Andres_Molina.pdf.
- Claudio Baradi. (2006). New Forms of Intercultural Communication in a globalized world. *The international communication Gazette*, 68(1):53-69.
- DeWan Gibson & Mei Zhong. (2005). Intercultural Communication Competence in the healthcare context. *International Journal of Intercultural Relations*. (29), 621-634.
- Edward T.Hall. (1976, 1981). *Beyond Culture*. Anchor books / Doubleday.
- Everett M. Rogers, William B. Hart & Yoshitaka Miike. (2002). Edward T.Hall and The History of Intercultural Communication: The United States and Japan. *Keio Communication Review*, 24, 3-26.
- Fred E. Jandt. (2004). *An introduction to intercultural communication: Identities in a global community*. (4th edition). London: Sage Publication.

- Geert Hofstede & Gert Jan Hofstede. (2005). *Cultures and organizations: software of the mind*. Revised and Expanded 2nd edition, The McGraw-Hill Companies.
- Guo-Ming Chen. (1992). A test of intercultural communication competence. *Intercultural Communication Studies II*, (2), 63-82.
- JudithA. Sanders & Richard L. Wiseman. (1993). Uncertainty Reduction Among Ethnicities in the United States. *Intercultural Communication Studies III*, (1), 1-13.
- Judy Pearson, Paul Nelson, Scott Titsworth & Lynn Harter. (2003). *Human Communication*. McGraw – Hill Higher Education.
- Michael Brein & Kenneth H. David. (1971). Intercultural communication and the adjustment of the sojourner. *Psychological Bulletin*, 76(3), 215-230.
- Michael W. Kramer. (1993). Communication and Uncertainty Reduction during Job Transfers: Leaving and Joining Processes. *Communication Monographs*, 60, 178-198.
- Ming-Yi Wu. (2006). Hofstede's Cultural Dimension 30 Years Later: A Study of Taiwan and the United States. *Intercultural Communication Studies*, 15(1), 33-42.
- Robert S. Fostner. (1993). International communication: History, conflict, and control of the global metropolis. USA: Wadsworth Publishing Company.
- Tony Fang. (2003). A Critique of Hofstede's Fifth National Culture Dimension. *International Journal of Cross Cultural Management*, 3(3), 347-368.
- Xiaoping Jiang. (2006). Towards intercultural communication: from micro to macro perspectives. *Intercultural Education*. 17(4), 407-419.